

A stylized illustration featuring several diverse individuals wearing face masks. The background is a mix of warm colors like orange, red, and yellow. In the center, a man with dark skin and curly hair wears a white surgical mask and a bright green t-shirt. To his right, a woman with long brown hair and glasses wears a white mask with a green circular filter. In the foreground, a woman with dark hair and bangs wears a white mask, and a man with dark hair wears a white mask. In the top left, a woman with red hair wears a white mask, with a large green letter 'P' partially overlapping her face. The overall style is flat and modern.

**Psykologernes
fagmagasin**

Nr. 4 | 2020 | 6. årgang

INTERVIEW:
Fire eksperter i
adfærdspsykologi
deler de faglige
iagttagelser, som
de indtil videre
har gjort sig under
Corona-krisen.
— s. 18

**EN ÆNDRET
VERDEN**

Pearson

RAVEN'S[®] 2

PROGRESSIVE MATRICES CLINICAL EDITION

Endelig lanceret!

Raven's 2

Raven's 2 Progressive Matrices

Ravens matricer er en internationalt velkendt test til nonverbal vurdering af generelle færdigheder. Testen har været blevet brugt i mere end 70 år, både i kliniske- og arbejdspsykologiske sammenhænge. Raven's 2 er en revideret version, som erstatter samtlige tidligere versioner. Alle opgaverne er nykonstruerede og kan for første gang også administreres digitalt, noget som giver øget fleksibilitet. Den nye version har europæiske normer, hvor normdata fra Danmark, Sverige og Norge er inkluderet. Raven's 2 kan anvendes i alderen 4:0–69:11 år.

Ønsker du en præsentation af Raven's 2, eller en gratis prøveperiode på Q-global?

Kontakt os på digital@pearson.com

Læs mere på pearsonclinical.dk/ravens2

Det er en kæmpe præstation at beskrive, hvordan mennesker med forskellige personlighedsforstyrrelser ser på sig selv, og hvad der kendetegner deres kognitive stil, med kliniske eksempler.

16

Ondt i identiteten

Professor Carsten René Jørgensen har skrevet en ny bog om identitetskriser. Han mener, at den senmoderne kultur giver særlige udfordringer i det psykologiske arbejde.

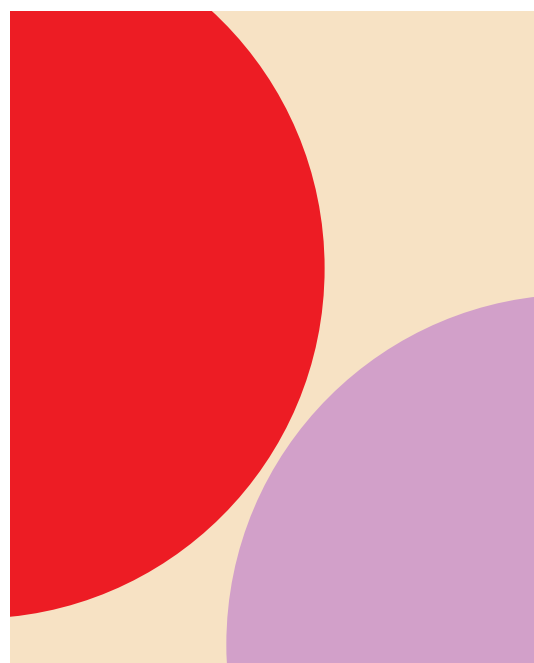
4

Virtual Reality

Lige nu undersøger forskere, om Virtual Reality kan bruges i behandlingen af social fobi. Viser det sig at være tilfældet, kan det behandlingsmæssigt give store fordele.

24

Kære robot

Nyt tværfagligt forskningsprojekt undersøger, hvordan sociale robotter kan og bør bruges, og hvordan de menneskelignende maskiner vil påvirke vores samfund.

12

At være menneske i en kultur med ondt i identiteten

Professor Carsten René Jørgensen har skrevet en ny bog om identitetskriser. Han mener, at den senmoderne kultur åbner en masse muligheder for mennesker, men at den også stiller en række krav, som ikke alle kan håndtere og leve op til. Og det giver særlige udfordringer for det enkelte menneske og i det psykologiske arbejde.

Af Anita Frank Goth, *journalist*

Illustration af Janik Söllner fra the Noun Project

”Vi må også være parate til at overveje, hvordan forhold i samtidskulturen kan øge risikoen for, at stadig flere udvikler svære identitetsforstyrrelser (og psykiske lidelser generelt).”

Sådan lyder en sætning i en ny bog af Carsten René Jørgensen, professor i klinisk psykologi ved Psykologisk Institut ved Aarhus Universitet. Den handler om et populært emne i tiden: Identitet. Sjældent er der blevet talt så meget om identitet i samfundet, som vi oplever lige nu. Vi diskuterer identitetspolitik på livet løs, herunder hvad det betyder at leve i et samfund med kategorier som køn, race, seksualitet, kultur og etnicitet. Minoritetskulturer og majoritetskulturer skal finde ud af at fungere sammen – og især den unge generation er begyndt at stille krav om retten til at definere sig selv på alle måder.

Vi er midt i en tid, hvor udtryk som ’woke’, ’kulturel appropriation’ og ’trigger warnings’ er nye ord i vores vokabularium – ord, der peger i retning af nye måder at have identiteter på, men også mod nye normer, som vi ikke har oplevet før. Så det er ganske oplagt, at en professor i psykologi kaster sig over et bogprojekt om identitet og identitetskriser. For hvad betyder alle disse nye identitetsmuligheder for mennesket? Hvad skal vi interessere os for psykologisk i denne identitetstid? Det gælder samfundet og de mekanismer, der til enhver tid gør sig gældende. Men det gælder også psykologer i deres arbejde med klienter. De er jo bærere af kultur og bringer den med ind i det terapeutiske rum hos psykologen.

For Carsten René Jørgensen hænger mennesket og samfundet uløseligt sammen. Og når vores kultur giver os mange valgmuligheder, vil der også være faldgruber. Og det kan have konsekvenser.

– Når den senmoderne kultur er fragmenteret i sig selv, kan mennesket også blive fragmenteret eller konfronteret med større krav til at integrere modstridende krav og dele af sig selv. Dermed er der større risiko for, at vi oplever forvirring omkring store eksistentielle spørgsmål som: Hvem er jeg, hvad er et godt liv for mig, hvad vil jeg egentlig, og er det realistisk? Det er naturligvis ikke nødvendigvis et udtryk for en alvorlig identitetskrise, eller for at det fører til en identitetsforstyrrelse, siger Carsten René Jørgensen.

Bogen *Identitetskriser. Veje og vildveje for det fragmenterede moderne menneskes identitet* handler netop om det moderne menneskes kamp med en smertefuld tvivl og usikkerhed i forhold til sin identitet. Om spørgsmålet: Hvem er jeg i virkeligheden? Eller: Hvad er mine grundlæggende mål, normer, værdier og idealer?

Bogens 512 sider følger to spor. Det ene undersøger identitet og samtidskultur, og det andet undersøger udvikling af identitet og identitetsforstyrrelser i selv samme kultur.

– Bogens to spor har forskellige intentioner. Det ene viser, at vi som terapeuter skal være opmærksomme på, hvad der foregår i vores kultur, og her er identitetsbegrebet frugtbart til at åbne op for en forståelse af de konflikter, vi står i, både de kulturelle og de politiske. Det andet spor undersøger, hvordan vi skal være bedre til at forstå og hjælpe de mennesker, som har identitetsproblemer. Her er vi nødt til at blive bedre til at skelne mellem forskellige grader af udfordringer, for her skal der tilbydes ret forskellige former for hjælp, siger Carsten René Jørgensen.

To spor løber sammen

Det er ikke noget nyt, at individuelle identitetsforstyrrelser foregår på forskellige planer. Eller at kulturen er i en form for identitetskrise. Men i Carsten René Jørgensens bog løber sporene sammen – og dét er den interessante analyse.

– Kulturens identitetskrise giver sig udslag i forskellige symptomer og problemstillinger, der handler om globalisering og, multikultur og manifesterer sig i forskellige former for identitetspolitik, højre-populisme, politiske bevægelser og fællesskaber med fokus på national identitet og hjemstavn. Måske er det et udtryk for, at vi kulturelt er gået for langt i forestillingen om, at vi alle sammen er ens og del af en fælles menneskehed. Måske kan det ikke tilfredsstillende de identitetsrelaterede behov, vi som mennesker har og søger tilfredsstillende i nære, regionale og lokale fællesskaber, siger han.

– Det psykologisk interessante er, at vi som mennesker har to grundlæggende behov, der knytter sig til identiteten. Det ene er et behov for selvafgrænsning, hvor det særegne og individualiteten i senmoderniteten fylder meget. Parallelt hertil har vi også et behov for at være forbundet med andre mennesker og deltage og være indlejret i fællesskaber, der er overskuelige, hvor vi er sammen med mennesker ’som os selv’. Samtidig fungerer et fællesskab kun, hvis der er et klart afgrænset forhold til andre fællesskaber, som er defineret af, hvad det gerne vil og ikke vil være, og hvilken særlig identitet, fællesskabet tilbyder, siger Carsten René Jørgensen.

Hvem er vi?

Vores optagethed af, hvem vi i virkeligheden er, og hvor vi hører til, har dybe rødder i videnskaben. I årtier har der på universiteterne, i de videnskabelige tidsskrifter, i forskningsverdenen, og også ude i

samfundet været en kamp om, hvordan vi skal forstå menneskets identitet. Er den, jeg er, og hvad jeg gør, et biologisk anliggende, eller er det en social konstruktion? Svaret har bølget frem og tilbage gennem tiderne. Carsten René Jørgensen plæderer for, at vi i stedet taler om henholdsvis den sociale identitet og jeg-identiteten.

– Socialkonstruktivisme (og identitetspolitik) er overordnet forbundet med forestillingen om, at vi kan skabe den identitet, vi ønsker, og lege med den; her taler vi om den sociale identitet. Men for at vi kan lege med de forskellige sociale identiteter, uden at det er smertefuldt for os, og vi bliver overvældet af forvirring, forudsætter det nogle psykologiske ressourcer eller det, man kalder en jeg-identitet, og en nogenlunde integreret personlighedsstruktur. Det kunne man også kalde en form for kerne, men det er ikke det samme som det, man taler om i litteraturen, når man problematiserer, om man har et stabilt selv eller jeg.

– Når man inden for litteraturen, dele af filosofien, socialpsykologien og i socialkonstruktivismen taler om identitet, handler det om sociale roller, identiteter og personer, som vi eksempelvis ser mennesker lege med på de sociale medier. Og det kan være rigtig fint og interessant, men det er noget helt andet eller mere snævert end det, jeg taler om. Identitet er langt mere kompliceret og nuanceret ud fra en klinisk psykologfaglig vinkel. Jeg taler om jeg-identitet som noget helt grundlæggende i mennesket. Og her bliver det særlig smertefuldt for de mennesker, som af forskellige grunde ikke har udviklet en sådan jeg-identitet og dermed ikke har de psykologiske forudsætninger for at leve og trives i en fragmenteret kultur, siger han.

Og hvad betyder så al denne fokus på identitet i vores samfund? Hvad er det, psykologer skal bide mærke i? Hvordan skal psykologer forholde sig til klienter, der kommer med spørgsmål, erfaringer og problemer i relation til hvem de virkelig er?

Identitetskriser er ikke bare identitetsproblemer
Samfundets fragmenterede identitetskultur kommer også ind i psykologens klinik. Mange klienter vil have forbigående identitetskriser. Men nogle vil også have svære identitetsforstyrrelser, der hænger sammen med personlighedsforstyrrelser, hvor man ikke har en stabil indre identitet og betydningshorisont.

– Identitetskriser og identitetsproblemer kan være forskellige ting, som vi er nødt til at adskille. Og her det vigtigt at understrege, at den svære identitetsforstyrrelse eller identitetsdiffusion er et centralt diagnostisk kriterie for relativt alvorlige

personlighedsforstyrrelser, selvom problemerne på overfladen godt kan ligne en almindelig identitetskriser. Og min pointe er, at det er de ikke, siger Carsten René Jørgensen.

– Et liv består af overgange, hvor identiteten kommer på overarbejde. Her er det for de fleste godt at tale med et begavet menneske, men det behøver ikke nødvendigvis være en terapeut. Og ud fra et velfærdsperspektiv bør vi fokusere vores ressourcer på de alvorlige tilfælde. Den alvorlige identitetsdiffusion bunder i forstyrrelser i udviklingen af en jeg-identitet, som er en del af personlighedsstrukturen. Ved de alvorlige diffusionsproblemer skal de specialiserede terapeuter ind, og her skal vi overveje, hvordan vi bruger vores psykologfaglige kompetencer, så vi anvender vores behandlingsressourcer optimalt.

Det kan være svært at adskille de to situationer. Derfor oplister bogen opmærksomhedspunkter til, hvordan terapeuter adskiller de to grupper:

– Så kan vi være mere præcise med, hvem der skal have hjælp og hvordan. Når vi møder mennesker med identitetsdiffusion, kan det være, at de alvorlige problemer ikke umiddelbart er så iøjnefaldende, og problemerne kan for det utrænede øje se ens ud. Først når vi kommer dybere ned, opdager vi, at disse mennesker ikke føler sig hjemme i verden. For dem er det ikke en leg med identiteter, det er smertefuldt. Samtidig er det vigtigt at understrege, at det ikke er kulturen i sig selv, der skaber identitetsdiffusion, men at den retning, som vores kultur har bevæget sig i, kan betyde, at de mennesker, der er sårbare, kan blive skubbet længere ud, fordi der ikke er de samme fællesskaber til at gribe dem som tidligere, eller at stadig større samfundsmæssige krav er med til at overbelaste disse mennesker, siger Carsten René Jørgensen.

Tjek egen holdning

Ved alvorlige identitetsproblemer skal terapeuterne være specialiserede, og den senmoderne fragmenterede kultur stiller samtidig krav til terapeutens kulturelle kompetencer og egen afklaring i forhold til normer og værdier, for det vil patienten udfordre, fortæller Carsten René Jørgensen, som også i bogen går i dialog med mange forskellige fagområder og felter, der grænser op til psykologien.

– For det første ved vi, at kulturelle kompetencer betyder en hel del, når vi som terapeuter skal møde et andet menneske. Det kan handle om livsformer, sociale klasser og religion. Terapi kræver rummelighed og evne til at sætte sig ind i et andet menneskes perspektiv og indre verden. Også når det gælder

”Når vi møder mennesker med identitetsdiffusion, kan det være, at de alvorlige problemer ikke umiddelbart er så iøjnefaldende, og problemerne kan for det utrænede øje se ens ud. Først når vi kommer dybere ned, opdager vi, at disse mennesker ikke føler sig hjemme i verden.”

en åbenhed hos terapeuten over for forskellige seksuelle praksisser eller måder at gøre køn på. Samtidig skal terapeuten bevare en opmærksomhed på, at netop problemstillinger omkring fx køn og seksualitet hos den enkelte også kan være et udtryk for dybereliggende vanskeligheder, der kan være forbundet med identitetsdiffusion og brug af seksualitet i forsøg på at regulere sig selv eller jagt efter andres accept, siger han.

Unge skal have lov til at falde

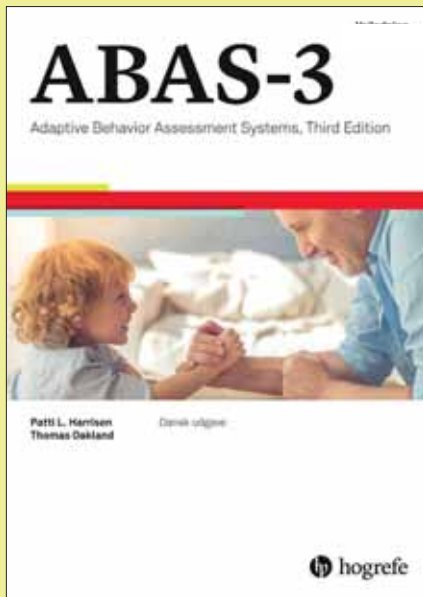
Godt nok har den aarhusianske professor skrevet en bog om identitetskriser. Men han maner samtidig til besindighed, når det handler om terapi af unge og unge voksne med identitetsproblemer, for de befinder sig på et livsstadie, hvor identitetskriser kan være en del af den normale udvikling. Og måske er der en tendens til, at især forældre fra middelklassen håndterer samfundets stigende præstationskrav til de unge med micro-management af børns og unges tid og indsats, mener Carsten René Jørgensen. Det kan også være problematisk, hvis forældre ikke giver slip på deres børn, siger han. Og derfor er det nærliggende at spørge, hvilken tilgang man skal have til børn og unge, der ikke helt kan tackle de krav, de bliver stillet overfor. Samtidig kan der være en del unge, som kan have stor glæde af at tale med en fagperson, når de skal håndtere de mange identitetsudfordringer, som er forbundet med at være ung i den fragmenterede moderne kultur. Men her taler vi om noget ganske andet end højt specialiseret behandling af svær identitetsdiffusion, siger Carsten René Jørgensen.

– Den her bog er også en kulturkritik af fx vores uddannelsessystems præstationskrav, hvor du skal bestå en masse eksamener og få så høje karakter som muligt og så hurtigt som muligt, og det kan hverken de enkelte unge eller forældre løse selv. Og det er godt, at forældre støtter deres børn, men det handler også om individuelle balancer og behov, siger han.

– Og det, at børn og unge internaliserer de stadig højere krav, kan øge risikoen for et dårligt selvværd og psykiske problemer, herunder identitetsproblemer. Det her er en kulturel bevægelse med fokus på evig selvoptimering, som vi hver især gør til vores egen, og som rummer nogle voldsomme og ofte urealistiske forestillinger om, hvad der er et godt liv. Måske er der også brug for, at vi udvider vores normalitetsforståelse og får mere realistiske forestillinger om, hvad det kræver at nå bestemte steder hen i vores liv. ●

Identitetskriser. Veje og vildveje for det fragmenterede moderne menneskes identitet af Carsten René Jørgensen er udkommet på Hans Reitzels Forlag.

ABAS-3

Adaptive Behavior Assessment System™ – Third Edition

ABAS-3 består af en række spørgeskemaer til udredning af tilpasningsfærdigheder, og fås nu på dansk. Tilpasningsfærdigheder er centrale for et individs selvstændige håndtering af hverdagens almindelige krav og forventninger, og er et vigtigt fokus ved tolkning og vurdering af eventuel nedsat kognitiv funktion, og ved planlægning af tiltag til støtte for personer i deres hverdag.

ABAS-3 omfatter fire skemaer, som kan udfyldes, om et barn eller en ung, af relevante forældre, omsorgspersoner, pædagoger og lærere, og omfatter et voksenskema, som enten kan udfyldes af personen selv eller af en nærtstående.

- Forælderskema 1 omfatter børn i førskolealderen fra 0 til 5 år.
- Forælderskema 2 omfatter børn i grundskole- og ungdomsskolealderen, 6 til 18 år.
- Pædagogskemaet omfatter børn fra 2 til 5 år, som går i et dagtilbud.
- Lærerskemaet omfatter børn fra 6-18.
- Voksenskemaet omfatter unge mennesker og voksne i alderen 16-89 år.

Der er indsamlet danske normer til Lærerskemaet og dansk/svenske normer til Forælderskema 2. De øvrige skemaer anvender de originale amerikanske normer. Et skema kan typisk udfyldes på 30-45 minutter.

Ud over skemaerne medfølger en omfattende dansk vejledning, som beskriver administrering og tolkning af ABAS-3. Dertil følger en Interventionsguide, som foreslår tiltag som kan inddrages i forhold hvert enkelt udsagn om adfærd, som findes i ABAS-3.

Bestil på hogrefe.dk

Når Anna ikke gør det, som mor og far ønsker

I hverdagen finder man utallige eksempler på, hvordan børn irettesættes af voksne. I disse interaktioner spiller emotioner en væsentlig rolle. I familier interverneres der dagligt. En skotsk og en engelsk forsker fokuserer på små episoder og har gennemført studier af, hvordan forældre formaner og irettesætter deres børn under aftensmaden. De to bad syv familier om at optage omkring 15 aftensmåltider på video. I alt indsamlede de videoer af flere end 100 måltider. De første analyser foreligger nu i to artikler, og flere er i vente.

De første studier viser, hvordan udkamning under måltidet finder sted, og hvordan børns adfærd ændrer sig som følge af forældres formaninger og irettesættelser. Undersøgelserne fortæller ikke noget om, hvor udbredt denne udkamning er, eller hvordan den virker i forskellige aldersgrupper. Pointen er, at forfatterne for første gang identificerer, hvordan processen foregår, og hvilke emotioner der igangsættes. Processen fra "Hvad laver du?", når barnet er i gang med noget, forældrene ikke synes om, til "Hvad sagde jeg?", når barnet alligevel ikke gør det, forældrene bad om. Dermed fremhæver forældrene "offentligt" barnets amoralske adfærd.

Hverken kvantitative studier eller interviewmaterialer fanger de detaljer i interaktionen mellem børn og forældre, som er væsentlige for de emotioner, der sættes i sving. De to forfattere har sat sig for at forstå forældres opdragelsespraksis og de emotionelle reaktioner,

denne praksis skaber hos barnet. Emotionerne ses i dette studium som noget, der opstår i små mikrointeraktioner, og ikke som processer under kraniet på barnet.

Potter, J. & Hepburn, A. (2019). Shaming interrogatives: Admonishments, the social psychology of emotion, and discursive practices of behavior modification in family mealtimes. *British Journal of Social Psychology*, (Early View)

Hepburn, A. (2019): The preference for self-direction as a resource for parents' socialization practices. *Qualitative Research in Psychology*, (Early View)

Hober ugunstige forhold sig op under børns opvækst?

Der findes efterhånden en overvældende dokumentation for, at ugunstige forhold under børns opvækst bliver en del af børnenes liv som voksne. Der er imidlertid tvivl om, hvorvidt de ugunstige forhold hober sig op, eller om der findes særlige mønstre, som præger opvæksten og gør det vanskeligt for børnene at klare sig som voksne.

En amerikansk forskningsgruppe har givet sit bud på en afklaring af denne tvivl. De har fundet et datasæt, som de har reanalyseret, og i dette datasæt findes oplysninger om socioøkonomiske ressourcer, helbredsforhold, skilsmisse samt tilstedeværelse af sindslidelse, misbrug, kriminalitet og fysisk og seksuel mishandling i såvel barndommen som i voksenlivet. Forskergruppen søger efter et mønster i forældres oplevelse af gunstige eller ugunstige faktorer i

deres barndom og forældrenes oplevelse af samme faktorer i voksenlivet.

Deres studium omfatter 3.552 forældre med børn, og ud fra dette omfattende materiale skabte de fire grupper med forskellige udviklingsstier fra barndom til voksenliv. De velkendte fund eksisterer også her: ugunstige forhold i barndommen giver helbredsproblemer i voksenlivet. Forældre, der oplever ugunstige forhold i barndom men såvel som i voksenlivet, lever et liv, hvor begrænsede ressourcer forringer mulighederne for god uddannelse og god økonomi.

Forskningsresultaterne tyder på, at der for nogle familier er tale om ophobning af ugunstige forhold gennem hele barndommen; kaskader, hvor et problem aktiverer et andet problem, næsten ligesom dominobrikker, der vælter hinanden. Men forskergruppen finder også små vinduer, hvor det viser sig, at den negative udviklingssti bliver brudt. Megen modgang i barndommen fører ikke altid til dårlige levevilkår i voksenlivet.

Borja, S., Nurius, P.S., Song, C. & Lengua, L.J. (2019). Adverse childhood experiences to adult adversity trends among parents: Socioeconomic, health, and developmental implications. *Children and Youth Services Review*, 100, 258–266

Konsekvenser af anbringelse for børn og mødre

Mens vores viden om anbragte børns opvækst i modgang er stor og omfattende, findes der ikke veldokumenteret viden om, hvordan en fjernelse af et barn

Af Ole Steen Kristensen, *professor*,
*Department of Psychology and Behavioral
Sciences, Aarhus Universitet*

påvirker familien. To engelske sociologer har undersøgt, hvordan mødre til fjernede børn reagerer på kort og langt sigt. De to sociologer har interviewet 72 mødre, som alle har oplevet, at deres barn blev fjernet efter en beslutning ved domstolene. De 72 mødre blev udvalgt således, at de enten har oplevet to eller flere fjernelser, eller at de var gravide på det tidspunkt, hvor deres første barn blev fjernet.

De 72 mødre rapporterer om fysiske overgreb og seksuelt misbrug som barn, ligesom ca. halvdelen af dem selv har været anbragt uden for eget hjem. Som voksne oplever en stor del af mødrene psykiske vanskeligheder, de har misbrugsproblemer og har været udsat for vold i hjemmet. For mødrene har fjernelsen af barnet forværret de vanskeligheder, de havde i forvejen. Selvmordstanker er dukket op, og forøget misbrug blev metoden til at glemme smerten ved ikke længere at have sit barn. Efter den psykosociale krise i forbindelse med fjernelsen er vanskelighederne vokset, og en følelse af tomhed og håbløshed har taget over efter tabet af barnet. Stigmatisering præger mødrenes hverdag, og mødrene oplever at være miskendt af såvel det uformelle sociale netværk som af professionelle. Mødrene føler sig "sat i bås", at de ikke blev lyttet til, og at de ikke havde indflydelse på den bås, de blev sat i.

Denne undersøgelse illustrerer, at en fjernelse af et barn er en kompliceret proces med et efterspil for mange mødre, børn og professionelle i velfærdssystemet.

Broadhurst, K. & Mason, C. (2019). Child removal as the gateway to further adversity: Birth mother accounts of the immediate and enduring collateral consequences of child removal. *Qualitative Social Work (Early View)*

Når et barn er adskilt fra familie og skal vokse op sammen med andre børn

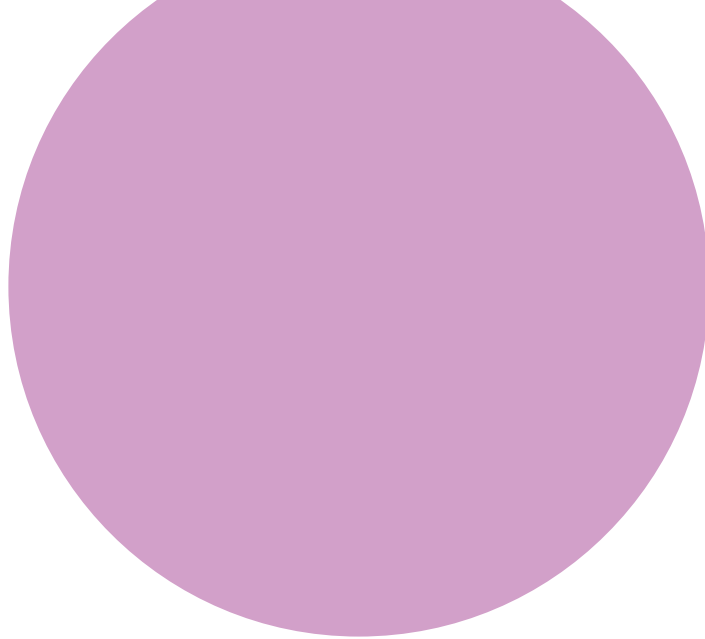
Mange børn havner i situationer, hvor de løsrives eller fjernes fra deres nærmeste familie og venner. Betydningen heraf kan ikke overdrives. Asylsøgende børn uden ledsager er børn, der kommer uden beskyttelse, med traumatiske oplevelser, og som er i en situation, hvor truslen om ikke at få asyl hænger over hovedet. Hvordan genskaber uledsagede flygtningebørn deres liv? Det har to norske forskere beskrevet i en interviewundersøgelse af 15 unge, der har været anbragt på institutioner i 7 til 12 måneder.

Deres kvalitative undersøgelse viser, at de unge støtter hinanden, men at der er mere i det end dét. Gruppen af unge drager omsorg for hinanden på samme måde, som forældre tager hånd om deres børn. Det, at de deler hverdagen med hinanden, gør, at de skaber et fælles "verdensbillede", bl.a. ved at dele narrativer, som forbinder deres fortid med nutiden og fremtiden. Gruppefællesskabet betyder samtidig, at der drages omsorg for hinanden i et trykt miljø. Fællesskabet er således afgørende for deres fælles måde at tackle problemer på. Problemet er imidlertid,

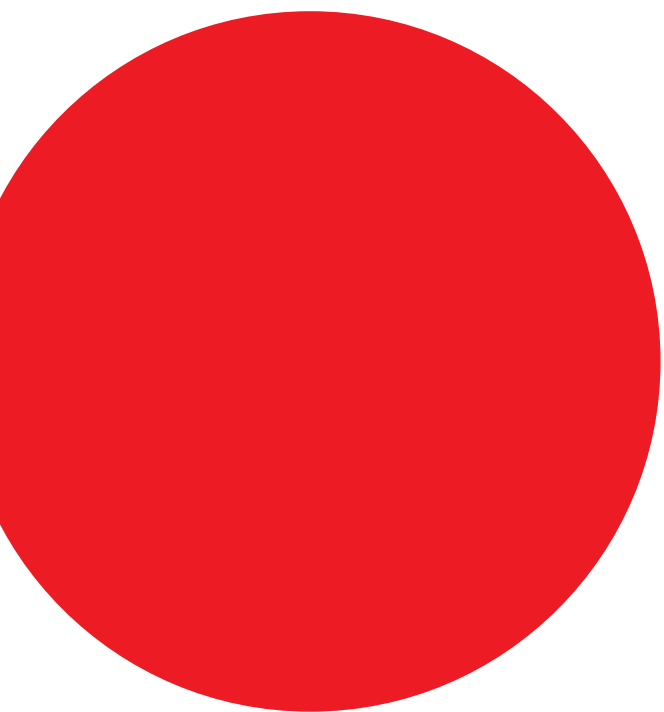
at de unge bliver placeret i familier eller på steder, hvor dette fællesskab ikke findes, og denne løsrivelse fra deres fællesskab gør tingenes tilstand værre og integrationsprocessen vanskeligere. Undersøgelsen understreger betydningen af venskaber, sammensætningen af unge på bosteder og deres hverdag.

Omland, G.B. & Andenæs, A. (2019). Peer relationships at residential care institutions for unaccompanied refugee minors: An under-utilised resource? *Qualitative Social Work, (Early View)*

Når

robotten

bliver

en ven

Mennesker knytter let følelsesmæssige bånd til de ting, de omgiver sig med. Det kommer også til at gælde til de robotter, som uvægerligt bliver en del af samfundet i takt med udviklingen af kunstig intelligens. Så hvordan sikrer vi, at interaktionen mellem menneske og robot er så vellykket som muligt? Det skal undersøges i et tværfagligt forskningsprojekt, hvor psykologer, filosoffer og antropologer er med til at udvikle et nyt paradigme for sociale robotter.

Af Berit Viuf, *journalist*

Umiddelbart kan det være svært at forestille sig, at psykologen skiftes ud med en robot. Men der er faktisk situationer, hvor en robot kan have fordele frem for et menneske. Fx mæglingssituationer, hvor mennesket kan stå i vejen for budskabet. Det mener adjunkt og ph.d. i psykologi Malene Flensborg Damholdt. Hun er en del af Research Unit for Robophilosophy and Integrative Social Robotics samt Social Robotics Lab på Aarhus Universitet, der udforsker sociale robotter.

– Vi ved fra vores tidligere studier, at der er en type af interaktioner, hvor vi kan se en positiv effekt af at sætte en robot ind. I en mæglingssituation, hvor mægleren sidder med hele sin person, sin alder, sit køn og sin måde at være på i rummet, kan nogle folk føle sig bedømt af mægleren på forhånd. Ved at erstatte den mægler af en robot, fjerner man også meget af den følelse af bedømmelse, forklarer Malene Flensborg Damholdt. Som psykolog er hun optaget af, hvad det er, der gør, at vi som mennesker tillægger maskiner følelser eller selv bliver emotionelt involveret i dem.

Mange gør det i den milde ende. Man kan finde på at sige 'kom nu, kom nu' til computeren, når den ikke vil starte. Og at give robotstøvsugeren et navn er mere almindeligt end at lade den leve i en anonym tilværelse under sengen.

I den tungere ende er der dem, som opfatter deres maskine som en ven. Da det japanske virtuelle kæledyr Tamagotchi kom frem, blev nogle børn/unge lige så følelsesmæssigt forbundet til det lille elektroniske dyr, som var det et kæledyr af kød og blod. Soldater har knyttet emotionelle bånd til den minerydder-robot, som har reddet kollegaers og civiles liv, og der er beretninger om begravelser for robotten, når den er udtjent eller bliver "slået ihjel".

– Som mennesker er vi villige til at tilskrive alverdens ting kapacitet og følelser. Og lige så snart vi har nogle redskaber, der giver en eller anden form for social respons, så knytter vi os til dem emotionelt. Udefra set er det jo lidt skørt, men vi gør det gladeligt på alle fronter, siger Malene Flensborg Damholdt.

Social interaktion er dybt rodfæstet i mennesket, og derfor er der ingen tvivl om, at vi i takt med

udviklingen vil se, at sociale robotter kommer at have indflydelse på hele vores verden, mener Malene Flensborg Damholdt.

For nogle bliver relationen til sociale robotter ud over det normale. Som eksempel nævner Malene Flensborg Damholdt træningsprogrammer til dating. Apps, hvor man kan øve sig i at date ved hjælp af en fiktiv figur, der sender én beskeder. Ved hjælp af maskinlæring kan figuren tilpasse sin respons til personen. Indimellem sker det, at mennesket bliver forelsket i det elektroniske fatamorgana og dyrker det forhold i stedet for at gå ud og date rigtige mennesker. Det sker, når mennesker tilskriver immaterielle ting mentale tilstande og menneskelige karakteristika (antropomorfisme):

– Det gør vi i varierende grad, og det er noget af det, jeg er interesseret i som psykolog. Hvad er det så for nogle mennesker, der når ud på overdrevet? Hvem bliver den skøre kattedame? Hvem gifter sig med sin spillekonsol? Hvad er det, der afgør, hvornår og hvor meget man går ind i det her? spørger Malene Flensborg Damholdt.

Det handler ikke kun om at vide, hvordan man skal håndtere de kuriøse tilfælde som ovenstående. Men også om at forberede sig på, hvad det kan have af konsekvenser, når mennesker bliver involveret følelsesmæssigt i robotter i det hele taget. Kan det

komme til at gå ud over de menneskelige relationer?

– Vi kan komme i den situation, at robotterne bliver så menneskelige, at folk vælger at beskytte robotten, de kender, frem for et fremmed menneske. Man kan forestille sig en situation, hvor man hellere vil ofre en anden soldat end den robot, som man har arbejdet med i mange år, og derfor føler, at man har et emotionelt forhold til. Der er allerede studier, der viser, at vi er villige til at lyve over for et andet menneske for at beskytte vores robot, fortæller Malene Flensborg Damholdt.

Interaktion som forskningsfelt

Til en start kigger Malene Flensborg Damholdt og hendes kollegaer på, hvilke personlighedsmæssige træk der gør sig gældende. I første omgang helt klassisk: køn, alder, uddannelse og så videre. Er der nogen forskelle, der gør sig gældende i interaktionen med en robot? Og hvordan interagerer mennesket og robotten overhovedet? Alt dette vil indgå i en overordnet undersøgelse af, hvad sociale robotter kan og bør bruges til.

– Det er ekstremt fascinerende, når man ser på de her interaktioner. Folk går ind fuldstændig som, når det er dig og mig, der taler sammen. De går ind og følger de samme sociale spilleregler med *turn-taking* og øjenkontakt, og hvis robotten ved

et uheld kobler fra, jamen så spørger de ind til, om den er ok, fortæller Malene Flensborg Damholdt.

I undersøgelser, hvor man både observerer og stiller spørgsmål, er det tydeligt, hvor stor forskel der er på selvrapporering og praksis.

- Vi kan se, at der er mange, som både før og efter, de har interageret med robotten, vil skrive på spørgeskemaet, at det var noget pjat at skulle tale med en robot. Det er i hvert fald ikke noget for dem. Og så ser vi bare noget helt andet i interaktionen.

Gruppen har for nyligt modtaget en forskningsbevilling til projektet *Robot-Mediated Learning and Socratic Robotics: New Forms of Experienced Sociality for Tutoring, Self-Edification and Coaching*, som skal udforske, hvordan unge oplever at interagere med robotter, og hvilket læringsudbytte, de får.

- I de yngre år spejler man sig meget i andre mennesker, og for nogle giver det en følelse af pres og en øget opmærksomhed på en selv. Vi vil se på, om man kan tage noget af det sociale pres væk ved, at noget af den sociale interaktion i læringssituationen foregår med en robot, fortæller Malene Flensborg Damholdt.

I projektet undersøger gruppen oplevelsen af forskellige former for læringssituationer, hvor deltagerne skal erhverve sig ny viden. Her vil deltagere indgå i interaktion med en social robot, en computer og et menneske.

- Vi skal se på, hvilke forskelle i læring de unge mennesker oplever. Hvad det er, de får ud af det, og om robotterne kan give noget andet, forklarer Malene Flensborg Damholdt, der dog endnu ikke kan komme ind på detaljer om forsøgsdesignet.

På lidt mere overordnet plan er det et forsøg på at undersøge, hvilke ting robotudviklere skal være opmærksomme på, når de udvikler robotter til læringssituationer. Er der noget, som robotterne kan, som den almindelige 'menneske-lærer' ikke kan? Er der noget, man kommer til at give afkald på? Og hvilke etiske dilemmaer kan opstå med robotter i undervisningen?

Tværfaglige studier skal videreudvikle paradigme

Når det gælder de emotionelle spilleregler i samværet med robotter, er det en kæmpe fordel, at der er mange discipliner ind over. I projektet er der ud over psykolog Malene Flensborg Damholdt tilknyttet repræsentanter fra bl.a. filosofi (herunder projektets leder), antropologi og neurovidenskab. De har hver deres indgang til at forstå menneskets samspil med de sociale robotter, og ikke mindst bringer de

forskellige metodiske tilgange til undersøgelserne som fx spørgeskemabaseret dataindsamling, observation og kvalitative interview.

Læringsprojektet er en del af et nyt paradigme, som gruppen arbejder på at videreudvikle under betegnelsen *Integrative Social Robots (ISR)*, der sigter mod at udskifte den 'traditionelle' måde, som robotter introduceres på i samfundet.

- Karikeret kan man sige, at man plejer at udvikle en robot, sætte den ud i verden og så se, hvad der sker. Det er typisk inden for meget teknologiudvikling. Fx er det først her længe efter, at smartphones er blevet allemandseje, at vi begynder at diskutere, hvad de betyder for vores mentale sundhed, søvn og opmærksomhed. Med ISR prøver vi at involvere udviklere, kommercielle interesser og aftagere, inden robotten udvikles. Eksempelvis ved at undersøge, om der er risiko for, at robotten kommer til at gøre mennesker mere dovne eller isolerede, eller om den kan true vores sikkerhed, hvis den bliver brugt på en anden måde, end man havde intenderet, siger Malene Flensborg Damholdt.

Og det leder hende til en anden pointe. For generelt mangler der psykologer, der interesserer sig for teknologi, og hvordan det spiller ind i menneskers hverdag og i terapien, mener hun.

- Som fag bør vi være mere fremme i skoene. Allerede nu er vi mange i psykologien, der er ekstremt usikre på internetleveret terapi. Vi har jo allerede Virtual Reality til terapi, rehabilitering og genoptræning, og der taler vi om, hvor vores rolle er som terapeuter. Det samme kommer til at gælde for robotter. Vi bør sørge for, at det bliver rullet ud på en måde, vi kan være bekendt. ●

Forskningsprojektet

Forskningsprojektet *Robot-Mediated Learning and Socratic Robotics: New Forms of Experienced Sociality for Tutoring, Self-Edification, and Coaching* skal skabe indsigt i, hvordan sociale robotter kan og bør bruges, og hvordan de menneskelignende maskiner vil påvirke vores samfund. Det sker bl.a. med finansiering fra Danmarks Frie Forskningsfond.

Forskerholdet er tværfagligt med forskere fra bl.a. teknologi, filosofi, antropologi, psykologi og neurovidenskab, men også forskere fra det andet og større forskningsprojekt *Integrative Robotics* vil bidrage.

Forskerholdet arbejder interdisciplinært med 25 forskere fra i alt 11 discipliner.

Klassiker-stafet

Psykologer fortæller om en bog, der gjorde en forskel for deres virke.

En sygdomslære, der bygger på socialpsykologi og interpersonelle relationer

Af Ask Elklit, *professor ved Videnscenter for Psykotraumatologi, SDU.*

I 1970, da jeg læste psykologi i København, skete der en lille revolution, da Theodore Millons bog, *Modern Psychopathology* (1969) blev pensum i klinisk psykologi. Da jeg var i gang med at uddanne mig til klinisk psykolog, kom jeg i kontakt med en gruppe af psykiatere og psykologer, som arbejdede ud fra Millons forståelse af personlighedsforstyrrelser. De var med i en forening, som hedder Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi. Gennem denne gruppe fik jeg et dybere kendskab til Millons arbejde og i øvrigt til hans validerede og mest kendte test, MCMI-III.

Det var en meget stor oplevelse for mig, første gang jeg læste om hans teori. Han beskrev en helt ny sygdomslære inden for det kliniske område. Den har han videreført i bogen *Personality Guided Therapy* fra 1999; den bog har været meget betydningsfuld for mig. Jeg har efterfølgende været i Miami og besøge ham – det var en stor oplevelse.

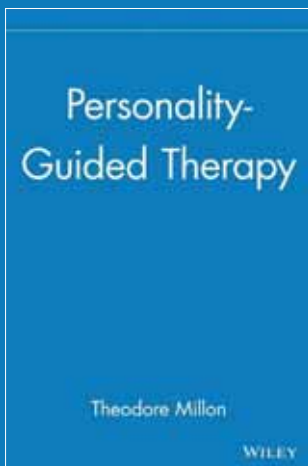
Jeg er så glad for Millons tankesæt, fordi han har en sygdomslære, som bygger på socialpsykologi og interpersonelle relationer. Han tager udgangspunkt i, at vi alle er sociale væsener og bygger et klassifikationssystem op på det. Der er nogle, som er meget afhængige af andre; nogle er uafhængige, andre er ambivalente, og atter andre er ikke ret optagede af det sociale, fx den skizofrene, som lever i sin egen verden. Det fascinerende er, at han for hver gruppe beskriver nogle træk, der kan ændre sig – både på adfærdsniveau, fænomenologisk, intrapsykisk og på det biofysiske niveau. I bogen beskriver han hver eneste personlighedsforstyrrelse ud fra otte områder. Han giver et fuldstændigt og meget grundigt billede af disse personlighedsforstyrrelser. Det

blev jeg vildt fascineret af dengang. For det er en kæmpe præstation at beskrive, hvordan mennesker med forskellige personlighedsforstyrrelser ser på sig selv, og hvad der kendetegner deres kognitive stil, med kliniske eksempler. Og Millon er utrolig præcis. Bogen bærer præg af en stor grundighed, som er meget brugbar, når man som kliniker sidder med en bestemt klient. Man kan ved at læse disse beskrivelser få ideer til, hvad man kan undersøge hos klienten og blive opmærksom på nye aspekter. Når jeg har siddet med en vanskelig klient, har jeg ofte læst mig ind i *Personality Guided Therapy* og er blevet klogere på, hvad det er, jeg bør undersøge nærmere. Det er blevet en bog med mange gule streger i.

Jeg synes også, Millon er god sammenlignet med den gammeldags psykiatri, hvor man puttede folk i bestemte kasser. I modsætning hertil lægger han op til, at vi kan flytte os igennem livet; vi kan blive bedre eller dårligere.

Derudover synes jeg, at det er rigtig spændende, at Theodore Millon insisterer på, at man skal lede efter, hvilke terapiformer, der passer bedst til hvilke personlighedsforstyrrelser. I dag arbejder mange ud fra tankesættet one size fits all og ignorerer personlighedsaspektet i valg af behandlingsform. Millon insisterer på, at behandling skal tilpasses til den enkeltes personlighedsstruktur. Hvis man fx har en tvangspræget klient, så kan man udnytte det tvangsprægede og give klienten nogle hjemmeopgaver, fx noget han skal tælle og registrere. Denne forståelse kan være med til at reducere modstand i terapien.

Noget, jeg også kan lide ved Millon, er, at han har fastholdt nogle gamle diagnoser, som vi ikke bruger mere, fordi de er politisk ukorrekte, fx de sadistiske og masochistiske personlighedsforstyrrelser. Disse forstyrrelser har dog været

PERSONALTY-GUIDED THERAPY,
THEODORE MILLON,
1999.

beskrevet i 100 år, og de findes stadigvæk, selv om de er røget ud af diagnosesystemerne. Det er nogle grundlæggende strukturer, som nogle mennesker har fået gennem deres opvækst. Et andet eksempel kunne være beskrivelsen af en depressiv personlighedsforstyrrelse, som ikke er særlig kendt, men er kendetegnet ved mennesker med tidlige traumer, der har meget små forventninger til, hvad de kan få ud af livet. De er glædesløse og forventer ikke, der sker dem noget særlig godt.

Hos Millon findes der grader af patologi. Nogle lidelser kan blive værre og

kan også blive bedre igen. Vi har alle nogle træk i en retning af en måde at være i verden på. Hvis uhensigtsmæssige træk bliver mere fremtrædende, så kan vi udvikle en mildere eller mere alvorlig patologi. Modsat beskriver han også, at når mennesker kommer ud af psykoser, så vender de tilbage til den personlighedsstruktur, de havde før.

Millons arbejde har gjort en meget stor forskel for mig som psykolog. Den er blevet til min rammeforståelse af psykiske lidelser. Han har lært mig, at man må tage udgangspunkt i, at vi alle sammen er mennesker, der relaterer os

til hinanden. Gennem opvæksten etablerer vi grundmønstre og generaliserede måder at forholde os til andre på. Den grundforståelse er vigtig i forbindelse med vores forståelse af psykiske lidelser. Denne forståelse har været vigtig for mit arbejde med traumer – for en ting er, at folk er traumatiserede, noget andet er, at de stadigvæk har en personlighedsstruktur. Den måde traumer udtrykkes på, farves af vores personlighedsstruktur. Og personlighedens struktur kan ligeledes ændre sig, fordi et traume kan ændre personlighedsstrukturen. ●

Personlig udviklingsgrupper

Mindwork udbyder nu endnu en personlig udviklingsgruppe for psykologer på vej mod specialistgodkendelse. I gruppen vil vi med udgangspunkt i Compassion Focused Therapy (CFT) og integrationen af Mindful Compassion have fokus på arbejdet med og udviklingen af compassion – i os selv, for os selv og andre.

Omfanget er 48 timers egenterapi/personligt udviklingsarbejde fordelt på 4 dage i København og et 3-dages retreat på Fyn. Gruppen ledes af psykolog Vibeke Lunding-Gregersen, specialist i psykoterapi.

🏷️ 16.900 kr.

📅 Kursusstart: Oktober 2020

NYHED: Specialistuddannelse i CFT

For første gang udbyder Mindwork en fuld specialistuddannelse i **Compassion Focused Therapy (CFT)**. På uddannelsen vil du både møde danske og udenlandske undervisere og supervisorer, der alle har beskæftiget sig indgående med CFT. Forløbet byder bl.a. på to undervisningsdage med CFT's grundlægger professor Paul Gilbert. Uddannelsen består af 15-dages undervisning (90 timer) og 10-dages supervision (60 timer).

🏷️ 47.000 kr. ved tilmelding inden 1. juli. Herefter 50.000 kr.

📅 Kursusstart: 28. september 2020

Kursus: Assessment del 1 og 2

På dette kursus vil deltagerne opnå omfattende kendskab til undersøgelsesprocedurer og test. Yderligere vil deltagerne være i stand til at klassificere forskellige psykiske sygdomme og tilstande. Omfanget er 48 timer fordelt på 8 dage.

Undervisere: Christian Møller Pedersen, Mikkel Arendt og Louise Brückner Wiwe.

🏷️ 15.000 kr.

📅 Kursusstart: 7. oktober 2020

Et adfærdspsykologisk eksperiment fra virkelighedens verden

En pandemi har ændret verden og afkræver mennesker en helt ny adfærd, der fordrer, at vi bruger flere mentale ressourcer og på nogle områder agerer imod vores værdisæt. Fire eksperter i adfærdspsykologi deler de faglige iagttagelser, de indtil videre har gjort sig under Corona-krisen.

**AF JANNIE IWANKOW SØGAARD,
JOURNALIST**

– Det er på mange måder som en slags første skoledag for hele populationen. Alt er nyt, og man skal lære at agere på helt nye måder. Og ikke kun det – man skal også lære, at der er adfærd, som slet ikke accepteres.

Manden bag ordene er psykolog Thomas Koester. Han har i en lang årrække arbejdet med hverdagspsykologi og er i dag ansat hos Maersk Drilling A/S som Human Factors Specialist. Den første skoledag, han taler om, er den Corona-krise, som i nogle måneder har betydet, at mange mennesker har måttet lægge store dele af deres liv om og ændre fundamentalt på deres adfærd.

Det er blevet det nye normale at skulle vaske og spritte hænder, når man har handlet eller afleveret barn i vuggestuen, at undlade at give håndtryk til folk, man møder på sin vej, og konstant at holde to meters afstand til andre mennesker.

– I vores normale hverdag er der mange ting, vi udfører med automatpiloten koblet til. Det kan vi ikke længere i samme grad, fordi vi nu skal reflektere over vores adfærd i et smitterisikobillede. Der er ikke noget nyt i, at mennesker skal lære nyt, men det usædvanlige ved denne situation er, at vi skal lære nyt på så mange områder samtidigt, og at det berører alle dele af vores liv, siger han.

Vi skal også bruge vores kognitive systemer på en anden måde end før. Det hurtige kognitive system, som vi bruger, når vi udfører ting på rygraden, er det, vi ofte trækker på. Men i den nuværende situation er det især det andet og langsommere kognitive system, der kræver, at vi bruger flere mentale ressourcer og må reflektere over det, vi gør, som er i spil. Det kan udtrætte, og derfor vil det ikke overraske Thomas Koester, hvis folk begynder at rapportere, at de er mere udtrættede i denne tid end normalt.

– Endnu en dimension er, at vi befinder os i en situation, hvor flere former for adfærd, der tidligere var fuldt ud lovlige og anerkendte, nu er forkerte eller direkte ulovlige. Det rum, vi skal agere i, kan samtidig risikere at fungere direkte i modstrid mod det værdisæt, vi hver især sædvanligvis handler ud

fra. Bruger man fx normalt offentlig transport frem for bil, fordi man anser det for mere miljøvenligt, er der nu pludselig en overvejelse mere, man må have med ind over, nemlig at der grundet Corona er en potentiel smitterisiko ved at køre i bus eller tog. Så står man med to værdisæt, som man skal vælge imellem, og kan ikke bare gøre, som man plejer. Og så er systemet to i gang, forklarer Thomas Koester.

Hold dig fra mig

En af de adfærdsændringer, som danskerne er blevet pålagt, er at holde to meters afstand til andre mennesker (og efterfølgende en meters afstand, red.). Og ifølge professor ved Psykologisk Institut på Aarhus Universitet Henrik Høgh-Olesen er det en af de mest naturstridige ændringer, vi oplever under Corona-krisen.

– Alle dyr har en omgangszone i forhold til deres artsfæller. Tigre har fx behov for at have stor afstand til hinanden, mens vi mennesker har brug for meget lille afstand. Nu er der med en ny regel blevet ændret markant på det såkaldte ”personal space”, så vi skal holde os meget længere væk fra hinanden, end vi plejer. Det er en voldsom provokation for vores art, fordi det er imod vores natur. Ligesom vi kan mærke, at det er ubehageligt, når nogen går alt for tæt på os, mærker vi det ubehageligt, når folk holder større afstand end normalt, siger han.

Sædvanligvis har mennesket som art et armslængdeprincip, der betyder, at vi holder en afstand på cirka en meter til både venner og nye mennesker, vi møder. Tætte venner og familiemedlemmer derimod er vi vant til at have endnu tættere på, men også disse skal vi i mange tilfælde holde længere afstand til. Det er mentalt hårdt for os.

Han gætter på, at det er kommet bag på mange, hvor svært det i virkeligheden er at overholde afstandsreglerne. Men med tanke på hvor nysgerigt og socialt indrettet mennesket er, forekommer det alligevel logisk, at den pålagte afstandstagen er artsfremmed for os.

– Vi går på restauranter, fordi vi godt kan lide god

mad, ja. Men vi gør det også, fordi vi gerne vil spise med andre. Det er ikke tilfældigt, at vinduesbordene altid bliver optaget først, for her kan vi sidde og kigge på de mennesker, der bevæger sig forbi uden for. Vi går til koncert for at høre god musik og kommer i kirken for at høre Guds ord. Men også for at mærke et fællesskab med andre. Når der på samme tid bliver skruet meget ned for mange stimuli, sådan som vi har oplevet det under krisen, bliver vi voldsomt underernæret, hvad angår social kontakt, siger Henrik Høgh-Olesen.

Digitale pseudovenskaber

Derfor er noget af det, man har set under krisen, at mange har skruet op for forbruget af video-streamingstjenester. Og her er, påpeger Henrik Høgh-Olesen, især en genre mere populær end ellers.

– Mange mennesker har set meget mere reality-tv end ellers. De har gjort det, fordi de derigennem får tilfredsstillet noget af det, der ellers har manglet. Vores hjerner er indrettet sådan, at ser vi de samme mennesker tilstrækkeligt mange gange – også på tv-skærmen – så antager hjernen, at vi kender dem. De medvirkende i reality-programmerne bliver således et surrogatnetværk med en slags pseudovenskaber, som man så dyrker mere intenst end ellers, forklarer han.

At der bliver set mere reality-tv er ikke den eneste kollektive vane, der er opstået under på Corona-krisen. Adfærdspsykolog Anders Colding-Jørgensen, der de seneste 10 år har beskæftiget sig med vores digitale vaner og har udgivet bogen *Hov et egern* om selvsamme område, har bemærket, hvor meget mere folk er begyndt at tjekke nyheder. En adfærd, der i et psykologisk perspektiv ikke er særlig befordrende, men ikke desto mindre forståelig.

– Vi står foran en fremtid, hvor intet er på plads, og hvor en sygdom hele tiden tiltrækker sig vores opmærksomhed, fordi vi får at vide, at vi kan blive ramt og dø af den. I sådan en situation er det naturligt, at man søger information og tolker ud fra den viden, man har. Derved opstår en situation, hvor vi konstant føler behov for at tjekke ind for at se de seneste nyheder, og her mødes vi så af nye dødstal gang på gang. Det betyder, at vi kommer til at gå rundt i øget alarmberedskab hele tiden, hvilket atter forstærker behovet for at følge med i

nyhedsstrømmen, så vi er informeret om det seneste nye, siger han.

Anders Colding-Jørgensen forudser, at netop denne tillærte vane kan blive svær at slippe igen, fordi medierne med deres *breaking news* og sensationsoverskrifter er en stærk modspiller.

– Men man bør blive sig bevidst, at der intet er at vinde ved at tjekke op på nyhederne så ofte. Det er alt rigeligt at gøre det to gange om dagen, som man gør med vejrudsigten, siger han.

Corona-krisen har imidlertid også vist, at der ud af en krise kan opstå gode vaner. Bl.a. i familierne, hvor man har været tvunget til at tilbringe mere tid sammen og gøre ting på nye måder. Tillige er det blevet tydeligt, at vaner ikke udelukkende er indre opståede anliggender hos det enkelte individ, men noget, der ofte vokser frem i mødet med den ydre verden, påpeger Anders Colding-Jørgensen.

– Krisen skaber også noget, der kan formuleres som et mulighedsfelt, hvor effekterne kan komme andre steder fra, end man forventer. Vi er begyndt at træne os i at reagere anderledes i situationer, fordi vi er tvunget til at leve vores liv anderledes end ellers. Man tør måske også nogle andre ting, fordi det er en afgrænset periode, hvor man eksperimenterer med den måde, man lever på. Måske kunne der opstå nogle gode vaner, som man kunne tage med sig videre, når hverdagen bliver mere normal igen. Det er som et slags midlertidigt laboratorium, vi lever i, siger Anders Colding-Jørgensen.

To personligheder i konflikt

For adfærdspsykolog og ph.d. Jill Byrnit, der snart udkommer med en bog om det moderne menneskeliv, afdækker Corona-krisen typer af adfærd, som hun aldrig troede, hun skulle komme til at opleve i anden end eksperimentel sammenhæng. Noget af det, der har slået hende mest de seneste måneder, er, hvor mange typer nye moderne, eksistentielle spørgsmål der er opstået i forbindelse med krisen. Spørgsmål, som man i Danmark nok ikke ellers har den store tradition for at diskutere.

– Det er mit indtryk, at danskerne bedst kan lide at have ja-hatten på. Der er diskussioner, som vi bare ikke bryder os om at have, og det blev meget hurtigt tydeligt, da Corona-krisen satte ind. Store spørgsmål om frihedsrettigheder og liv og død. Inden en uge

havde vi på det nærmeste afgivet vores grundlovs-sikrede rettigheder, og der var ikke plads til debat om, hvad der var den rigtige adfærd. Vovede nogen pelsen, fik de hurtigt smidt i hovedet, hvad de da ville gøre, hvis det var deres egen far eller mor, der blev ramt af Corona, siger hun.

Det er i den sammenhæng blevet tydeligt for Jill Byrnit, at vi som danskere, når det kommer til sundhed, er parate til at ændre vores adfærd fundamentalt. Det hænger ifølge Byrnit godt sammen med, amerikansk forskning, som har vist, at vi som mennesker er langt mere tilbøjelige til at gøre som flokken, hvis vi først er blevet bedt om at tænke på sygdom. Jill Byrnit har ellers normalt opfattet danskerne som et folk, der på ingen måde billiger social kontrol. Præcis denne adfærd er imidlertid noget af det, hun ser have gode vækstvilkår under krisen.

Hvis man inden Corona-krisen bad folk lade være med at gå for tæt på, ville man få et svar, der tilsagde, at det skulle man absolut ikke blande sig i. Nu er det pludselig fuldstændig accepteret, at man sætter andre folk på plads i supermarkedet, siger hun.

Henrik Høgh-Olesen har også bemærket, at bølgerne kan gå ekstraordinært højt både ude i virkeligheden og på de sociale medier under Corona-krisen. En del af årsagen skal findes i, at mennesker reagerer meget forskelligt i kriser, alt efter hvilken personlighed de har, påpeger han. Skarpt trukket op findes der mennesker med et stort behov for struktur og mennesker med kun et lille behov for struktur. Når de to typer af mennesker skal agere i samme rum, vil der være risiko for konflikt, idet deres tankemønstre og adfærd adskiller sig markant fra hinanden.

Mennesker med højt strukturbehov trives godt med systemer og regler. Regeringen må altså gerne forlange en bestemt adfærd fra os, så længe det er helt tydeligt præcis hvilken adfærd, det er. Med et lille strukturbehov trives man omvendt bedst uden for mange rammer og regler. Det er mennesker, som ofte er stimulationssøgende og dem, som typisk vil have svært ved at holde de to meters afstand ude i samfundet, og som så bliver en torn i øjet på andre – og særligt på dem med et stort strukturbehov. Og så er det, at karambollagen sker – fordi behovene er så forskellige, siger han.

Henrik Høgh-Olesen pointerer, at det er svært for begge typer af mennesker at eksistere under Coronakrisen.

Dem med et lavt strukturbehov vil føle sig enormt begrænset i deres udfoldelser og mærke en høj grad af kedsomhed. Modsat vil dem med et højt strukturbehov føle sig angste og usikre – ikke mindst fordi de også selv skal skabe en hel ny struktur i hverdagen, hvis de fx er sendt hjem for at arbejde. Selvom Corona-krisen er udfordrende for begge typer, vil den dog nok være sværest for de strukturkrævende, som vil opleve en meget ubehagelig eksistentiel forpintethed med en masse usikkerheder, som de ikke selv kan ændre ved, forklarer han.

Danskere negligerer fakta

Jill Byrnit mener, at der nok på lidt længere sigt bliver et behov for, at danskerne får en kollektiv forståelse af, at der ikke er simple, gode svar i en sundhedskrise. Alle lande ønsker at redde flest mulige liv, men det får store konsekvenser for vores sociale liv, hvilken strategi et land vælger. Og vi bliver nødt til at forholde os til, at der ikke er én god løsning. Der er triste budskaber, som vi må forholde os til i stedet for at lukke ørerne for dem.

– Der har været nogle meget voldsomme reaktioner på nogle af de udtalelser, som Kåre Mølbak (Statens Serum Institut, red.) er kommet med, hvor han er blevet beskyldt for at medvirke til sortsyn. Her tænker jeg: ”Jamen tingene bliver jo ikke bedre af, at man negligerer fakta”. Der er en tendens til, at vi som mennesker generelt – og måske i ekstra høj grad som danskere – simpelthen nægter at anerkende det faktum, at ligegyldigt hvilken løsning vi går med, så er der kun dårlige valgmuligheder. Vi er nødt til at have de her snakke, hvor der er accept af, at situationen indeholder en større kompleksitet. Det er for simpelt at spørge: ”Vil vi redde liv, eller vil vi ikke redde liv?”. Handlede det kun om det, var svaret jo enkelt. Folk får skudt i skoene, at de menneskefjendske, når de prøver at nuancere diskussionen. Og jeg tror, det sker, fordi vi bedst kan lide at se tingene meget sort-hvidt, og så vil alle selvfølgelig helst fremstå som de gode, siger hun.

Jill Byrnit er ikke i tvivl om, at årsagen til, at vi nu ser de store forandringer i danskernes adfærd, skal findes i, at vi lever i et land, hvor der normalt

ikke er store ting, der truer vores eksistens. Fra sine projekter med menneskeaber i lande, hvor man bl.a. slås med fattigdom og Ebola, har hun oplevet, at folk jævnligt er nødt til at forholde sig til at være truet på livet.

- Vi er jo så privilegerede i den vestlige verden at leve velstående, fredelige liv, så når vi står i en situation, hvor vi ikke kan forhandle om tingene, så er vi nødt til at ændre adfærd i retninger, vi aldrig har været ude for før. Og jo mere tid du har, jo mere bange kan du blive. I modsætning til de lande, hvor man har nok at gøre med at sikre sig mad og er vant til, at døden er en risiko hver dag. Pludselig taler vi fx om, hvor mange mennesker der rent faktisk dør hver dag af alt muligt, og det er jo ikke noget, man som dansker går rundt og tænker over til daglig, siger Jill Byrnit.

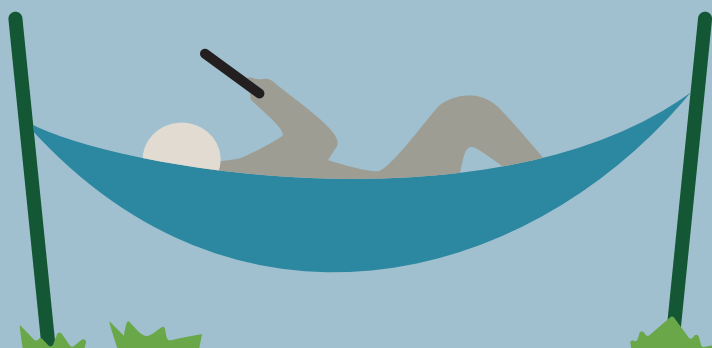
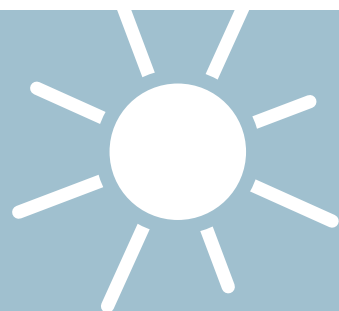
Hun er bekymret for, at danskerne fremadrettet kommer til at opfatte livet som meget farligt og måske også tænke, at nogle grupper af mennesker må anses som værende farligere end andre.

- Skal vi fx til at tjekke alle kinesere, der kommer ind over den danske grænse, fordi vi er bange for, at de har sygdom med? spørger hun.

Når Thomas Koester skal give sit bud på, hvordan vores hverdag vil se ud, når den atter bliver mere normaliseret, er han sikker på, at der vil være opstået nye vaner og ny adfærd, som hænger ved.

- Meget vil nok vippe tilbage til sådan, som det var før, men ikke helt tilbage. Jeg tror, der vil have sat sig spor for, hvordan man gebærder sig generelt. Det vil være nogle hensigtsmæssige adfærdsmønstre, som vi godt nok har lært på den hårde måde, men som faktisk er ganske fornuftige. Fx løbende at rengøre overflader, som kunder rører i butikkerne. Der er nok ikke børn, der står i kø for at vaske hænder. Men der vil formentlig være nogle voksne, der tænker over, hvor vigtigt det er, at skoletoiletterne er rene, og at der er sæbe til rådighed. Og det kan måske medføre det positive, at mange børn ikke skal gå og holde sig hele dagen, fordi de synes, skolens toiletter er ulækre, siger Thomas Koester. ●

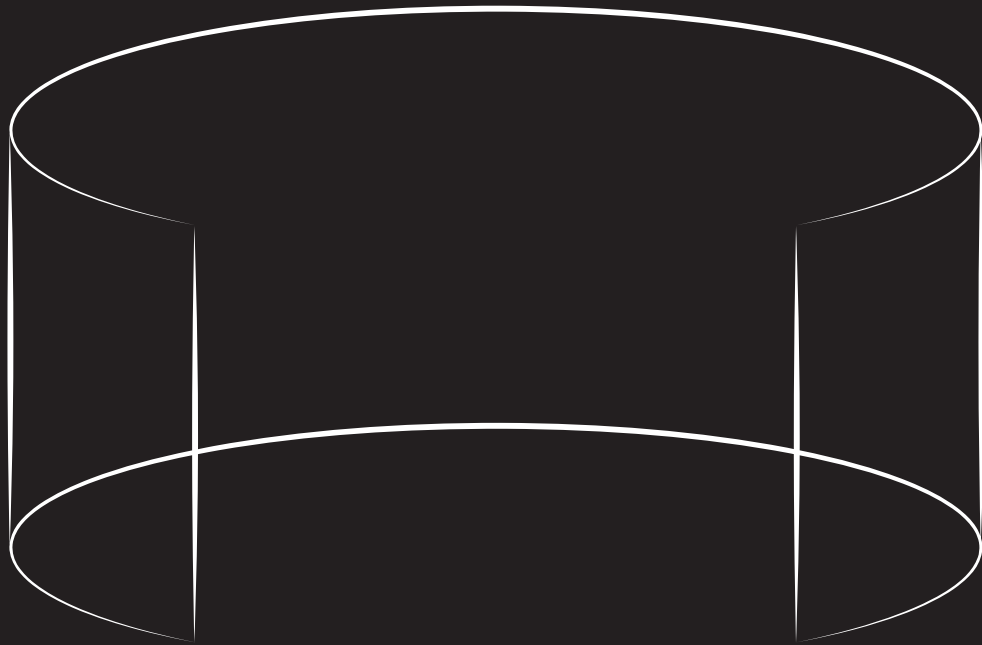
Nu kan du også være **hængekøjevælger**

Alle vores 138.000 medlemmer kan deltage i en elektronisk generalforsamling torsdag den 11. juni.

På generalforsamlingen kan du høre, hvordan det går med afkastet, samfundsansvaret og du kan være med til at beslutte, om vi i fremtiden skal hedde AkademikerPension?

Selv "hængekøjevælgere" kan være med og stemme direkte online.
Kan du ikke deltage, opfordrer vi dig til at afgive fuldmagt.

"MED VIRTUAL
REALITY FJERNER
MAN RISIKOEN FOR
AT KOMPROMITTERE
PATIENTERNES
FORTROLIGHED"

Lige nu undersøger forskere, om Virtual Reality kan være med til at behandle social fobi. Viser det sig at være tilfældet, kan det behandlingsmæssigt give store fordele. Udfordringen er dog, at forskerne mangler forsøgspersoner, idet for få patienter henvises til behandling.

Af Jannie Iwankow Søgaard, *journalist*

Hjertet galopperer ukontrollabelt afsted, hænderne ryster, og kinderne mærkes, som stod de i brand. Det føles som om, alle kigger på dig, og det eneste, du har lyst til, er at flygte. Selvfølgelig var det dumt at bede om hjælp til at finde den vare, du ikke kunne finde i forretningen. Alle må tro, du er dum. Det gør du aldrig mere.

For mennesker, der lider af socialfobi, kunne ovenstående være det omtrentlige scenarie, der udspiller sig på tankeplan, når de havner i en situation, som trigger deres fobi. I supermarkedskøen, til middagselskabet, i klasseværelset eller et helt fjerde sted. Fællesnævneren for mennesker med social fobi er, at det er, når de skal interagere og socialisere med andre mennesker, at deres fobi folder sig ud.

Når man har det på den måde, kan det selv sagt være svært at få en hverdag til at fungere, og mange med social fobi er så invaliderede af sygdommen, at de har svært ved at søge hjælp. Således viser undersøgelser, at der i gennemsnit går 17 år, fra man får de første tegn på social fobi, til man søger professionel hjælp.

Umulig eksponering

I dag er den mest udbredte behandling og tillige det, der anbefales i de nationale kliniske retningslinjer for behandling af social fobi, kognitiv adfærdsterapi og eksponeringsterapi. I arbejdet med eksponering går turen ofte ud af huset til destinationer, hvor eksponeringsterapien kan finde sted – som regel i grupper med et par ledsagende terapeuter.

Der er imidlertid udfordringer forbundet med disse eksponeringsture. Bl.a. kan det være svært for to terapeuter at favne en hel gruppe af patienter

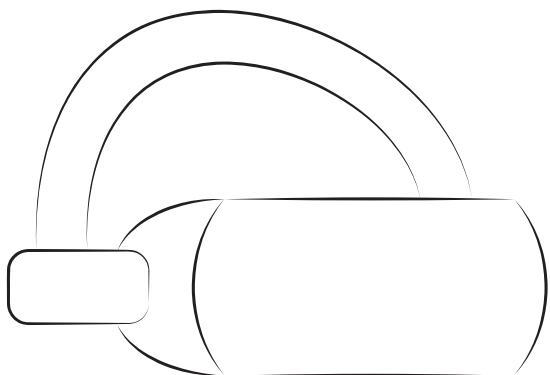
100 procent på én og samme tur. Ligeledes kan der være situationer, som det kan være svært eller helt umuligt at genskabe med henblik på eksponering. Fx familiefødselsdage eller fester, som mange patienter med socialfobi kan have svært ved at deltage i.

Men her kan Virtual Reality være en løsning. I et nyt forskningsprojekt, som er et samarbejde mellem Forskningsenheden på Psykiatrisk Center København, Psykoterapeutisk Klinik Nannasgade og Psykiatrisk Klinik Frederiksberg, er forskere gået i gang med at undersøge, om brugen af Virtual Reality med fordel kan bruges i behandlingen af socialfobi.

Patienter til fest onsdag formiddag

Med Virtual Reality kan man med et par Virtual Reality-briller spændt på hovedet tilgå en 360 grader optaget film. Det vil føles som om, man befinder sig i et virkelighedstro miljø. Og det er netop det at kunne skabe realistiske miljøer via moderne computerteknologi, der kan simulere situationer, som patienter med social fobi har angst for, der er den bærende idé i forskningsprojektet. Det fortæller psykolog og ph.d.-studerende Peter Bang, der er en af forskerne bag projektet.

– Det, som er det overvejende formål med vores forskningsprojekt, er at sørge for, at patienter med social fobi kan eksponeres for situationer, som de ellers ikke kan tilgå. Det kan fx være svært at eksponere patienterne for en fest en onsdag formiddag i det tidsrum, hvor terapien finder sted. På samme måde har man som terapeut heller ikke mulighed for at tage otte patienter med til en fødselsdag og stå på sidelinjen og guide dem. De situationer kan vi derimod simulere med Virtual Reality, siger Peter Bang. I samarbejde med virksomheden Khora, der bl.a. producerer

Virtual Reality-film, har kliniske psykologer og en pilotgruppe af patienter skabt fem forskellige scenarier (film), hvori der er indlagt fire til seks sværhedsgrader. De fem scenarier udspiller sig henholdsvis i et supermarked, til en fest, til et møde, i en kantine og i et stort auditorium – steder, som typisk er forbundet med angst for patienter med social fobi.

Peter Bang tror på, at Virtual Reality-eksponering kan have flere fordele i forhold til eksponering i virkelige omgivelser. Ud over et tidsbesparende aspekt, kan der bl.a. tages hensyn til patienternes privatliv.

– Med virtuel reality fjerner man risikoen for at kompromittere patienternes fortrolighed.

Når de fx tager i supermarkedet for at blive eksponeret, er der en reel risiko for, at de møder nogle, de kender. Det kan være rigtig ubehageligt og grænseoverskridende, og det er ikke noget, der i den nuværende behandlingsmetode tages særligt højde for. Der er også nogle af eksponeringsøvelserne, hvor du skal gøre noget bemærkelsesværdigt i det offentlige rum. Fx råbe til en person i den anden ende af en butik eller købe ti agurker og to pakker kondomer ved kassen. Møder man en kollega midt i sådan en øvelse, kan det være brud på fortroligheden og patientens ret til privatliv, forklarer Peter Bang.

Blid start for de hårdest ramte

Psykoterapeutisk Klinik i Nannasgade i København er et af tre steder, hvor forsøget med Virtual Reality finder sted. Her deles patienter med socialfobi op i to grupper, der begge modtager standardbehandlingen for socialfobi, hvilket er 14 sessioner med kognitiv adfærdsterapi og en gruppeforberedende session. I forsøgsgruppen er otte eksponeringssessioner imidlertid byttet ud med Virtual Reality.

Alle patienter, der deltager i forsøget, randomiseres af en ekstern forsker, så forskerne bag projektet først efter de har vurderet de enkelte patienters endelige behandlingsresultat ved, om de er i gruppen, der har fået behandling med Virtual Reality eller ej.

De første Virtual Reality-grupper, som har været igennem forsøget, er imidlertid gjort ublændede, så forskerne har kunnet foretage kvalitative interviews med henblik på at afdække behovet for eventuelle justeringer i selve forsøgsfasen.

I alt otte patienter er blevet interviewet, og alle har givet udtryk for en bedring efter endt behandlingsforløb. Samtidig har de dog også peget på, at en højere kvalitet af selve Virtual Reality-værktøjet kunne være bedre, og at der ikke er tilstrækkeligt med eksponeringsmuligheder.

Kirsten Møller, specialpsykolog på Psykoterapeutisk Klinik på Nannasgade i København, er en af de klinikere, der indgår i forskningsprojektet og behandler patienter med Virtual Reality på forsøgsbasis. Tillige har hun været med til at udvikle Virtual Reality-filmene. Hun synes, det er et spændende projekt, selvom hun ved introduktionen var skeptisk.

– Jeg tænkte: "Er det her pop eller potentiale?". Det var noget helt nyt, og vi skulle lige have en fornemmelse af, om det rent faktisk kunne noget. Derfor tog vi også selv ud og afprøvede Virtual Reality hos Khora. Vi fik mulighed for at afprøve "Planken", hvor man skal bevæge sig ud på en planke, der befinder sig højt oppe og med frit udsyn langt ned. Jeg tænkte, at det her kunne jeg sagtens. Men da jeg stod der og kiggede ned med brillerne på, så reagerede hele kroppen, og det lykkedes mig faktisk ikke at gå derud. Først da en kollega tog mig i hånden og sagde, at hun gik ved siden af mig, kunne jeg. Sådan var det for flere af os. Og jeg tænker, at når det er så virkelighedsnært, så kan det formentlig godt ramme noget følelsesmæssigt hos patienterne, siger hun.

Kirsten Møller forestiller sig, at der kan være flere situationer, hvor det nye redskab kan vise sig nyttigt. Bl.a. kan Virtual Reality måske være en mere tryk måde at starte eksponering på for de patienter, der er hårdest ramt af socialfobi.

– Der, hvor vi lige nu ser, at det giver mening, er i de situationer, hvor patienter oplever, at

noget i filmen har været angstskabende, men hvor de alligevel lykkes med at kunne gennemføre situationen. Så har vi bagefter kunnet tale om det og i umiddelbar forlængelse deraf kunnet gentage eksponeringen og fx sige: "Prøv at gå til festen igen og hav mere fokus på den samtale, du fører, i stedet for på dine tanker." Det kan gøre, at patienten får en anden og bedre oplevelse og får mod på at prøve at gå til en rigtig fødselsdag i weekenden, hvor han eller hun så kan anvende samme metode. Desuden kan Virtual Reality være første skridt til eksponering for folk, der er fastlåst i deres hjem, forklarer Kirsten Møller.

Hun tror dog indtil videre ikke på Virtual Reality som et enkeltstående redskab, der kan erstatte den nuværende standardbehandling. Det vil snarere blive et supplement, som skal bruges, når det giver mening for den enkelte patient.

– Der er også patienter, der ikke reagerer på de her film. Vi ser fx, at for nogle af de unge, som er vant til at spille meget computer og bruge Virtual Reality, er det ikke virkelighedstro nok. Og de vil måske ikke have så stor gavn af det, siger Kirsten Møller.

Endnu er forskningsprojektet i sin spæde start, og der foreligger ingen endelige resultater før om cirka tre år. Noget af det, forskerne bag forsøget er særlig spændt på, er at se, hvorvidt eksponeringsoplevelser i den virkelige verden vitterligt kan overføres til Virtual Reality. Med andre ord: vil patienter med social fobi føle samme ubehag til en virtuel fest som til en virkelig fest?

Benjamin T. Arnfred, psykolog og ph.d.-studerende, og en anden af forskerne bag projektet, håber, at Virtual Reality-delen viser sig at kunne være en "stand-alone-eksponeringsterapi."

– Forholdet mellem angst og *presence* er stadig ukendt, men vi har grund til at tænke, at begge ting skal være til stede for at opnå effektiv virtuel eksponeringsterapi, siger han.

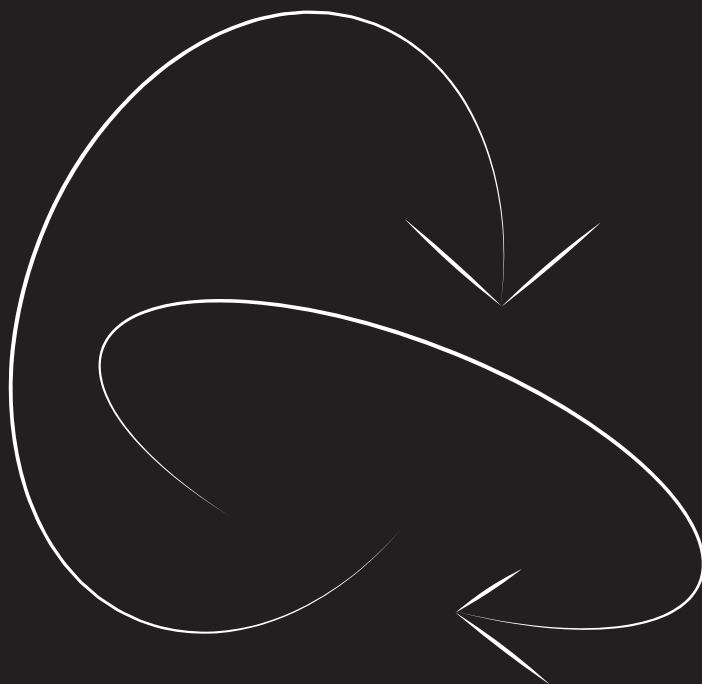
Patienterne mangler

Foreløbig er den helt store udfordring ved Virtual Reality-forskningsprojektet dog, at forskerne ikke er lykkedes med at rekruttere så mange forsøgspersoner, som de havde håbet. Det til trods for, at forskerne ved, at prævalensen for patienter med socialangst ikke bør være anderledes, end

den hidtil har været. I 2019 fik man kun 25 procent af det forventede antal patienthenvisninger.

En del af årsagen til de få henvisninger kan være, at man for et par år siden modtog flere henvisninger på angstpatienter, end der var budgetteret med. Det medførte en skærpet målgruppebeskrivelse og dermed færre henviste angstpatienter, fordi disse først skulle forsøges behandlet i primærsektoren eller henvises med en specifik angstdiagnose. I dag henvises mange derfor til privatpraktiserende psykologer og psykiatere, hvor der som oftest er lange ventetider.

– Mange af mine velmenende kollegaer i primærsektoren ved slet ikke, at vi faktisk står med åbne arme og er klar til at tage imod patienter med angst. Alt imens de henviser på kryds og tværs, fordi der er så mange ventelister i primærsektoren. Alt for mange patienter får bare en kurv af den praktiserende læge, der udskriver lidt medicin, og det er så det, siger Peter Bang. ●

Kulturblik

TIDSSKRIFT

COVID-19: Free Articles from APA Journals

Den amerikanske psykologforening har stillet en række relevante forskningsartikler gratis til rådighed i anledning af Corona-krisen. Emnerne er bl.a.: Psychological Impact of a Pandemic: Coping Behavior, Anxiety, and PTSD, Hardiness, Health Behavior, Health Disparities, Healthcare Personnel and Other Responders, Mental Health and Economic Stress, Rehabilitation Psychology in Critical Care og Remote Practices: Telehealth and Telework.

→ apa.org

TIDSSKRIFT

Nye tider på universitetet – pædagogik mellem lyst og nødvendighed

Dansk Pædagogisk Tidsskrift (2020)

De danske universiteter har i mange år stået overfor mange og store udfordringer, der påvirker den pædagogiske tænkning og udvikling. Selvom pædagogik og pædagogiske

spørgsmål traditionelt især på de 'gamle' universiteter ikke har spillet den vigtigste rolle i forhold til forskningsmæssige profileringer, så har de senere års politiske udspil og organisatoriske forandringer i sideløbende og modsætningsfyldte tendenser skabt dårligere betingelser for det pædagogiske virke.

→ dpt.dk

PODCAST

Corona: Viral depression Weekendavisen – 24 spørgsmål til professoren (2020)

I lyset af Corona-pandemien udkommer en række specialudsendelser af podcasten *24 spørgsmål til professoren* med videnskabsjournalist Lone Frank. I denne udsendelse forudser professor i klinisk medicin Søren Dinesen Østergaard, at pandemien vil give flere symptomer hos psykisk syge og skubbe en gruppe raske ud over kanten til især depression.

→ weekendavisen.dk/2020-15/24spoergsmaal/viral-depression

PODCAST

The Shrink Next Door

Bloomberg/Wondery (2020)

Veteran journalist Joe Nocera had a Hamptons neighbor: Ike, therapist to celebrities and Manhattan's elite. He had star-studded parties at the vacation house. But one summer, Joe came back to discover that Ike was gone, and the summer house next door had never belonged to Ike in the first place. It was Marty's, a therapy patient of Ike's who had finally broken free from Ike's psychological domination. This is the story of one therapist's psychological manipulation as he crossed lines and defrauded his patients.

→ wondery.com

LONG READ

"I'm just as terrified as my patients are"

The Guardian (2020)

Therapy under lockdown: In a pandemic, the best we can do to take care of one another is to stay away from one another. Even Freud at his most misanthropic could never have come up with that.

→ theguardian.com

Vi nøjes ikke med
at takke loyale
medlemmer.
Vi giver dem
penge tilbage.

Hos Runa Forsikring er du ikke kunde i et forsikringselskab. Du er medlem af et forsikringsfællesskab, hvor vi er sammen om at sikre hinanden. Hvert år bidrager vores medlemmer trofast til fællesskabet. Derfor udbetalte vi sidste år i december over 114.000.000 kr. i loyalitetsrabat til vores medlemmer.

Vil du også være en del af forsikringsfællesskabet, så læs mere på runa.dk

Runa Forsikring
En del af LB Forsikring

Runa Forsikring – en del af LB Forsikring A/S
CVR-nr. 16 50 08 36, Farvergade 17, DK-1463 København K

FOR FØRSTE GANG I DANMARK 2-årig specialistuddannelse i schematerapi for psykologer og læger

Tid

Opstart 23. & 24. oktober 2020
Psykiatere starter 23.-26. september 2020

Sted

Gl. Mønt, København

Undervisere

- Susanne Vind: Speciallæge i psykiatri, Vicepræsident i International Society of Schema Therapy, godkendt underviser og supervisor i schematerapi og gruppe schematerapi.
- Randi Øibakken: Cand. Psych. aut., specialist og supervisor, godkendt underviser og supervisor i schematerapi.
- Internationale undervisere.

Tilmelding & pris

Tilmelding senest 15.08.2020

- Psykologer: 55.000,- ved tilmelding inden 01.07.2020, derefter 58.000,-
- Læger: 158.000 ved tilmelding inden

01.07.2020, derefter 161.000,- (min. 4 læger).

- Beløbet for læger inkluderer ekstra 60 timers supervision, 4-dages undervisning, 40 timers personligt udviklingsarbejde samt assessments

Godkendelser

- Dansk Psykologforening: Godkendt under Specialiseringsmodul i Psykoterapi for Voksne 12.4.4.2.2 indenfor den Kognitiv/Adfærdsterapeutiske referenceramme.
- Dansk Psykiatrisk Selskab: Specialistuddannelse i Psykoterapi for Voksne iht. betænkning af 2015 indenfor den Kognitiv/Adfærdste-

rapeutiske referenceramme (under behandling).

- International Society of Schema Therapy (ISST): Uddannelsen er godkendt til international certificering i Schematerapi.

Se mere om tilmelding og program

www.schematerapi.dk og
www.psykologkonsulenterne.dk

Randi Øibakken
info@psykologkonsulenterne.dk /
tlf. 40 59 03 79 eller

Susanne Vind
info@schematerapi.dk / tlf. 52 35 30 00.

Ret til ændringer forbeholdes.

Mental folkesundhed

Af Eva Secher Mathiasen,
psykolog og formand for
Dansk Psykolog Forening

For få dage siden markerede FN sin årlige psykologi-dag. Dagen, som første gang blev holdt tilbage i 2007, er det internationale verdenssamfunds måde at sætte fokus på, hvilken rolle psykologi og psykologer spiller, når det handler om, hvordan vi håndterer globale udfordringer. Og i år faldt dagen i en ganske særlig tid. For vi står midt i en situation, hvor den globale COVID-19-pandemi har forandret livet markant for mennesker over hele verden, og hvor de nationale regerings forsøg på at begrænse smitten og tage hånd om sygdommen har krævet indgribende foranstaltninger – og stadig gør det.

Pandemien har vist os, hvor skrøbelige vi er, når det ukendte og uventede pludselig rammer. Den har på kort tid sat os i nye livssituationer. Pludselig har vi skullet leve mere eller mindre i isolation i vores hjem i en periode. Fysisk tæt samvær med venner og kollegaer har været bandlyst. Vi har ikke kunnet besøge døende, vi holder af. Vi har ikke engang kunnet tage afsked med dem.

Så med COVID-19's ankomst er vi blevet kastet ud i helt nye udfordringer, som vi ikke har prøvet før i så stor målestok. Og samfundet står over for nye spørgsmål, der kalder på nye svar. Mange af dem handler om vores mentale sundhed. Om psykologi.

For virusset, der egentlig er biologisk og fysisk, er også psykisk. Det oplever psykologer over hele verden. Situationen har gjort det tydeligt, i hvor høj grad folks mentale tilstand er blevet påvirket af

krisen – af isolation, bekymring, angst og frygt. Og pandemien har på den måde sat en tyk streg under, at den klassiske dualistiske skelnen mellem krop og psyke for længst har udlevet sig selv. Psykologien og psykologerne kan naturligvis ikke kurere sygdommen eller bekæmpe virusset, men den psykologfaglige indsigt og viden er helt nødvendig i vores mentale håndtering af sundhedskrisen – og for at både voksne og børn kan komme bedst muligt igennem den.

Derfor er det også glædeligt, at både Sundhedsstyrelsen og regeringen herhjemme har sat fokus på netop den mentale sundhed under Coronakrisen, og at der bl.a. er blevet udarbejdet gode råd om mental sundhed til befolkningen. Og at der meget tidligt i krisen blev lavet akutte aftaler mellem Danske Regioner og Dansk Psykolog Forening om – og sat penge af til – at mennesker med behov for psykologhjælp kan få konsultationer via telefon og video hos deres psykolog på samme måde, som de kan gå til læge via video.

Den globale COVID-19-pandemi har kostet dyrt. Ikke mindst de menneskelige omkostninger har været meget høje. Konsekvenserne har ingen det fulde overblik over endnu. For pandemien har langt fra lagt sig. Men konsekvenserne er, som alle ved, meget alvorlige. Først og fremmest kan vi indtil videre se tilbage på titusinder af dødsfald og alvorligt syge mennesker verden over, siden pandemien tog fart fra årsskiftet. Vi har set sundhedssystemer, der har været på nippet til at bryde sammen under presset fra de mange indlagte og kritisk syge. Millioner af mennesker fra øst til vest, syd til nord, er blevet arbejdsløse og truet på deres

levebrød. Virksomheder, butikker og små selvstændige erhvervsdrivende har måttet dreje nøglen om.

Men pandemien har også givet indsigter. En af dem er, at folkesundhed er andet og mere end de traditionelle KRAM-faktorer (Kost, Rygning, Alkohol og Motion), der i mange år er blevet brugt som rettesnor for, hvordan det står til med befolkningens sundhed, og hvor de store indsatser for folkesundheden skulle sættes ind. At psykisk trivsel og mental sundhed også hører til de faktorer, har de seneste års rapporter fra Statens Institut for Folkesundhed om sygdomsbyrder og folkesundhed peget meget klart på. Nu har Corona vist os det i praksis. ●

P

Psykologernes
fagmagasin

Nr. 4 | 2020 | 6. årgang

Magasinet udgives af Dansk Psykolog Forening og udkommer 8 gange om året.
Medlem af Danske Medier

Dette nummer: 30. maj
Næste nummer: 22. august

Redaktion

Ulrikke Moustgaard, redaktør
Heidi Strehmel, bladsekretær/annoncer
Ansvarshavende ifølge medieansvarsloven:
Claus Wennermark
Kontakt: p-magasin@dp.dk

Dette nummer

Forside: iStock
Trykplag: 12.150
ISSN 2445-6322: P (print)
ISSN 2445-6330: P (online)
DK ISSN: 0901-7089
Design og layout: Laura Silke
Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Annoncer

Job- og produktannoncer:
DG Media
T: 3370 7694
epost@dgmedia.dk
(skriv "P-magasin" i emnefelt)

Rubrikannoncer

Heidi Strehmel, bladsekretær
T: 3525 9706, p-magasin@dp.dk

Annoncdeadlines

Nr. 5: 15.7 (produktannoncer) & 3.8
(job- og rubrikannoncer). Udgivelse: 22.8
Nr. 6: 12.8 (produktannoncer) & 31.8
(job- og rubrikannoncer). Udgivelse: 19.9
Nr. 7: 23.9 (produktannoncer) & 12.10
(job- og rubrikannoncer). Udgivelse: 31.10

Reklamationer

Har du ikke modtaget seneste nummer af magasinet, så skriv til:
reklamation@dp.dk

Abonnement

977 kr. + moms
p-magasin@dp.dk

Udgiver

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27
2100 København Ø
T: 3526 9955 | dp.dk

Trykt med vegetabiliske farver på miljøgodkendt papir.

Artikler i P udtrykker ikke nødvendigvis Dansk Psykolog Forenings synspunkter.

Intensiv Dynamisk Korttidsterapi (ISTDP)

30 timers grundkursus & 3 årig terapeutisk efteruddannelse

ISTDP-Instituttet udbyder et selvstændigt grundkursus af 5 dages varighed (30 timer) samt et 3-årigt uddannelsesforløb.

Underviserne (Bjarne Thannel, Jeanne Isaksen og Vesla Birkbak) er alle specialister i psykoterapi. Forløbene er godkendt af Dansk Psykologforening mhb specialistgrad. Se www.istdp-institut.dk

Fokus på grundkursus:

- At skabe et effektivt fokus for terapien
 - At vurdere og regulere klientens angst
 - At identificere og adressere klientens uhensigtsmæssige forsvarsmekanismer
 - At opbygge en bevidst terapeutisk alliance
- Teori og træning i at opnå kompetencer indenfor ovennævnte temaer.
Holdstørrelse; 6-12 personer

3-årigt uddannelsesforløb

Uddannelsen består af 12-16 moduler (36 dage) fordelt over 3 år.

Hvert modul indeholder teori, træning af metode samt supervision af deltageres terapeutiske arbejde, som er video-optaget.

Der vil være to undervisere/supervisorer tilknyttet samt et årligt tema-seminar med Jon Frederickson.

Hvor og hvem:

Grundkurser i København. v Jeanne Isaksen:
28-30/9 + 29-30/10, 25-27/11 + 10-11/12 2020 og 13-15/1 + 11-12/2 2021

Grundkurser i Århus v Bjarne Thannel:
1/9, 7/9, 17/9, 24/9 og 1/10 2020,
27/10, 3/11, 10/11, 17/11 og 26/11 2020 og 14/4, 21/4, 28/4, 5/5 og 12/5 2021

Grundkurser i Vestbirk v Vesla Birkbak:
16-18/9 + 7-8/10 og 20-22/1 + 10-11/2 2021

3-årig coregruppe i Århus starter 5/8 2020
3-årig coregr. i Kbh. starter 2/9 2020 og 9/6 2021

For yderligere oplysning og tilmelding;
www.istdp-institut.dk

Generalforsamling i Dansk Retspsykologisk Selskab

Du inviteres hermed til general-forsamling i Dansk Retspsykologisk Selskab. På dagen vil der være oplæg v/Lars Bjerggaard, psykolog og formand for DRS, med fokus på den 'usynlige retslige observand'.

Tirsdag 20. oktober 2020

Kl. 10.00-16.00

Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27,
2100 København Ø
Lokale 2A

Arrangementet er gratis for medlemmer. Ikke-medlemmer er velkomne til en pris af 300,- under forudsætning af, at der er de for-nødne pladser.

Af hensyn til traktementet bedes du tilmelde dig senest **d. 1. oktober 2020** og angive, hvorvidt du ønsker at spise frokost, som er bindende herefter.

Tilmelding kan ske til
Marie Markussen på
marie@hjulsoegaard.com.

Emner til dagsordenen skal ligeledes sendes til Marie Markussen senest **d. 1. oktober 2020**.

Banebrydende ny terapi i Danmark!

BrainWorking Recursive Therapy udbydes på kursus og kan **lynhurtigt** behandle:
- Angst, fobier, misofoni, selvværd, OCD, PTSD, overspisning, afhængigheder m.m.

BWRT® Se kurser og mere på: <https://bwrt.dk>

Kurser | Efteruddannelser

i efteråret 2020

	Omfang	Start
Forsknings- og formidlingsmodulet	2 dage	26/8
Klassiske tekster om psykoanalytisk psykoterapi	7 dage	10/9
Samtaler med kriseramte	2x2 dage	15/9
Forældrekompetenceundersøgelser	2 dage	15/9
Exner Rorschach 1	3 dage	17/9
Metakognitiv terapi / med cand.psych. Pia Callesen	1 dag	30/9
Sorg og krise hos voksne	2 dage	8/10
Assessment	8 dage	20/10
TAT	3 dage	20/10
Exner Rorschach 2	5 dage	22/10
Lovgivning og etik børn	2 dage	4/11
Assertiv kommunikation	2 dage	23/11
Fostrets og fødselens psykologi	1 dag	16/11
Exner Rorschach 3	2 dage	2/12
WAIS IV	2 dage	10/12

Folkeuniversitetet

www.fuaalborg.dk | t:98167500

PSYKOLOGERNE VED RØDEPORT

Centralt i Roskilde tæt ved stationen udlejes lyst lokale i velfungerende psykologpraksis bestående af to andre psykologer.

For yderligere info kontakt:

Ann-Jeanette Weitling
tlf. 24420444 eller mail
algade71@hotmail.com

OBS!

Uddannelsesstillinger til
Specialpsykologuddannelsen i Psykiatri
med tiltrædelse 1. september 2020
opslås den 17. august 2020 på de
respektive regioners hjemmesider.

DANSKE
REGIONER

Der orienteres samtidigt på
specialpsykologuddannelsen.dk
om uddannelsesstillingerne og
med links til regionernes opslag.

BLIV TRYGGERE VED PARTERAPI

2 dages specialistgodkendt
parterapi workshop
28.-29. oktober 2020

1 årig efteruddannelse
start 26. januar 2021

Se også nyt webinar om parterapi
- og meget mere - på hjemmesiden
www.lonealgotjepsesen.dk

Lone Algot Jeppesen
psykolog, specialist i psykoterapi

DM I GOLF

for psykologer 2020

Invitation til det uofficielle DM
i Golf for psykologer.
Turneringen afholdes
søndag d. 23. august 2020
I Odense Golfklub

Kom til en hyggelig dag sammen
med kolleger omkring golfen.

For at deltage skal du være medlem af Dansk
Psykolog Forening og DGU med et max. handicap
på 48. Vi spiller stableford turnering.

Tid: Vi mødes søndag d. 23. august 2020 kl.10.00
til information mm. Første bold slår ud kl. 11.00.

Sted: Odense Golfklub, Hollufgårds Allé 21,
5220 Odense SØ, tlf: 65 95 90 00

Pris for deltagelse: 850 kr. som dækker greenfee,
startpakke, præmier, let brunch og afsluttende
middag.

Tilmelding: Senest 1. august 2020 til Berit Zankel
på mail beritzankel@youmail.dk

Du bedes oplyse navn, telefonnr., e-mail,
DGU-nummer samt din størrelse i poloshirt.
Du vil ugen inden turneringen modtage

DANSK PSYKOLOG FORENING SELSKABET DANSKE NEUROPSYKOLOGER ORDINÆR GENERALFORSAMLING OG ÅRSKURSUS

Der indkaldes hermed til:

Generalforsamling i Selskabet
Danske Neuropsykologer
d. 24. september 2020
fra 16-18 Storebælt Sinatur
Hotel & Konference i Nyborg.

Generalforsamlingen afholdes i forbindelse
med Selskabets 2-dages årskursus fra
d. 24. til d. 25. september på Storebælt
Sinatur Hotel & Konference i Nyborg.

Temaet for årskursus er:
”Uspecifikke følger efter hjerneskade”.

Flere detaljer om arrangementet og
tilmelding findes på selskabets hjemmeside:
neuropsykologi.dk

Ankestyrelsen

PSYKOLOGFAGLIG KONSULENT TIL PSYKOLOGNÆVNETS SEKRETARIAT

Vil du være med til at sikre den psykologfaglige kvalitet i Danmark?

Som psykologfaglig konsulent i Psykolognævnets Sekretariat vil din primære opgave være at understøtte juristernes forberedelse af sagerne om tilsyn med autoriserede psykologer, før sagerne forelægges for Psykolognævnet.

Du vil komme til at arbejde med screening af tilsynssager i forhold til prioritering af sagerne og med at yde psykologfaglig rådgivning i forbindelse med oplysning af sagerne.

Vi forventer, at du er uddannet og autoriseret psykolog med et højt fagligt niveau. Du skal have gode samarbejdsevner og være en god formidler, der kan forklare de psykologiske fagudtryk til jurister og lægmænd. Solid klinisk erfaring og

erfaring med tests og undersøgelser er en fordel. IT-kyndighed i forhold til digitale arbejdsgange er en nødvendighed.

Er du interesseret?

Læs den samlede annonce og søg stillingen på www.ast.dk/job. Her finder du også information om løn- og ansættelsesvilkår. Ansøgningsfrist er den **13. juni 2020**.

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte afdelingschef Erling Brandstrup på 61 89 75 21.

Du kan læse mere om Psykolognævnet på www.ast.dk.

www.ast.dk/job

Selskabet for Psykologisk Psykiatri afholder kursus om WAIS IV v. Underviser chefpsykolog Per Bjerregaard Knudsen

Formål: Kurset er et metodekursus i praktisk udførelse af WAIS-IV testning. Formålet er at deltagerne får en grundlæggende viden om prøven og begyndende færdighed i håndtering af testmateriale, vurdering af undersøgelsesresultater, dokumentation og mundtlig feedback til patient og rekvirent.

Chefpsykolog og specialpsykolog Per Bjerregaard Knudsen har en mangeårig erfaring fra psykiatrien og har en solid erfaring med psykologisk testmetodik både fra klinikken og undervisning.

Se nærmere om programmet og tilmeldingsprocedure på Selskabets hjemmeside → dp.dk/psykologisk-psykiatri

Kursusbevis udstedes.

Frist for tilmelding: 25.8. 20
Pris: 750 kr for medlemmer af Selskabet og 950 kr. for ikke-medlemmer.
Tidspunkt: 15.9. 2020 fra 9.30-17.00
Sted: Dansk Psykolog Forening
Stockholmsgade 27
2100 København Ø

ÅRSMØDE 2020

Psykologi — et fag baseret på forskning

Deltag i Årsmøde 2020 — Reservér datoen

Dansk Psykolog Forenings Årsmøde 2020
holdes i samarbejde med Aarhus Universitet
Lørdag den 19. september 2020.

Her bliver du klogere på nyere forskning inden for psykologi og opdaterer din viden på udvalgte fagområder, som kan understøtte din akademiske praksis.

Psychology and Climate Change: Making the Connection

Keynote speaker er Susan Clayton, professor i psykologi på College of Wooster, Ohio, USA, som præsenterer den nyeste forskning om psykologi og klimaforandringer.

Vælg mellem 10 parallelsessioner om ny forskning indenfor:

- Psykologi og klimaforandringer
- Erhvervs- og organisationspsykologi
- Somatik
- Stress
- Børns udvikling og trivsel
- Psykologi og COVID-19

Vi skal også hylde modtagerne af junior- og seniorforskerpriserne og høre præsentationer om deres forskning.

Følg med i KompetenceNyt, når tilmeldingen åbner snart.
Tilmeld dig nyhedsbrevet på → dp.dk/tilmeld-nyhedsbrev

Kursus i mentaliseringsbaseret psykoterapi med psykolog og ph.d. Sebastian Simonsen

Tid: 18/9-20 kl. 9-16

**Sted: Konventum,
Erling Jensens Vej 1,
3000 Helsingør**

Mentaliseringsbaseret terapi (MBT) er efterhånden ganske udbredt og brugt i Danmark. Dette kursus er målrettet klinikere, der ønsker at forstå og diskutere metoden, som den bliver brugt i mødet med både den underregulerede og overregulerede personlighed. Der fokuseres på grundlæggende MBT- modeller og interventioner, der kan være anvendelige primært i individuel psykoterapi for med klienter med disse personlighedsvanskeligheder.

Praktisk information:

Deltagerbetalingen er på 625 kr. for medlemmer af kredsen, og 725 kr. for andre medlemmer af DP, som bedes indbetalt på konto 0400-4012353931 med oplysning om navn og medlemsnummer **samtidig** med at du sender en mail med navn og medlemsnummer til frederiksborg@dp-decentral.dk Der er morgenmad fra kl. 8.30-9, og der serveres frokost og kaffe/the kage til eftermiddag.

Program:

- 9-10: Hvad er mentalisering og hvad er evidensgrundlaget ?
- 10-11: Grundlæggende model for mentaliseringsbaseret terapi til underregulerede klienter (BPD)
- 11-12: Grundlæggende MBT-færdigheder i mødet med den underregulerede klient
- 12-13: Frokost
- 13-14: Den ængstelige personlighedspatologi
- 14-15: MBT-baserede modeller til den overregulerede klient (Evasiv, ængstelig personlighedsforstyrrelse)
- 15-16: Grundlæggende MBT-færdigheder i mødet med den overregulerede klient

Balance i praksis

Få tid til det, der kræver din koncentration

EG ClinicCare - det stærke kliniksistem til psykologer. Letter hverdagen med mindre administration.

EG ClinicCare er blevet en del af en større familie. Det har stadig de samme velkendte funktioner og er det foretrukne it-system til psykologer.

Vi udvikler hele tiden EG ClinicCare så det understøtter præcis de behov og arbejdsgange, der er i din psykologpraksis.

EG Healthcare er førende leverandør af branchetilpassede it-systemer til den primære sundhedssektor i Danmark. Vi står bag EG ClinicCare, Danmarks mest populære kliniksistem blandt psykologer. EG Healthcare leverer også lægesystemet EG Clinea og servicerer over 770 praktiserende læge- og specialklinikker.

Rummer det hele i hverdagen

- Funktioner og skabeloner samlet i bruger-venlig løsning
- Support: Få hjælp, når du har brug for det. Vi er klar på både mail og telefon
- ClinicCare Web - en sikker løsning i skyen med daglig backup.
- Gør det nemt med køb af PC'er og tilbehør sammen med din EG ClinicCare

Let's go further

 Læs mere på www.eg.dk/ClinicCare

Efterår på inpraxis 2020

Helsingør den 21. september kl. 14.30-17.00

Pitstop med Ib Ravn:
Hinsides autoritære og kollektivistiske møder

Helsingør den 5. oktober 2020 kl. 9.00-16.00

inpraxis' årlige supervisorsseminar med organisationspsykolog Nina Jensen:
Supervisor i forandring - sæt personligheden på arbejde

Helsingør den 26. oktober kl. 14.30-17.00

Pitstop med filosof, forsker og forfatter Cecilie Eriksen:
Tillid - et af tidens honnørord

Aarhus den 10. november kl. 14.30-17.00

Pitstop med Anders Petersen:
Ung i et præstationssamfund - hvad presser sig på?

Helsingør den 16. november kl. 14.30-17.00

Pitstop med forfatter Karen Fastrup: Hungerhjerter - om sindssygdom men mest om at være menneske

Helsingør den 23. november kl. 9.00-16.00

Workshop med Ph.D i retorik Heidi Jønch-Clausen:
Ud over rampen med retorikken

LEDER DU EFTER SPECIALISTUDDANNELSE I 2021?

Psykoterapi børn
Psykoterapi voksne
Klinisk børnepsykologi
Pædagogisk psykologi
Arbejds- og organisationspsykologi

Faglige godbidder - følg os på fb og LinkedIn

inpraxis

Se mere på www.inpraxis.dk
eller kontakt Dorte Nissen på dn@inpraxis.dk

Arbejder du med grupper?

Uddannelse i gruppeanalytisk psykoterapi 2021

Uddannelsen lærer dig at blive opmærksom på hvad der sker imellem en gruppes deltagere og mellem dig selv og deltagerne. Du får kontakt med de – både konstruktive og destruktive - processer der ikke handler om gruppens opgave, men om det der handler om medlemmernes forhold til hinanden. Uddannelsen træner din opmærksomhed på disse processer og giver dig færdigheder i at analysere og forstå, hvad der sker i gruppen, og du får dermed et bedre grundlag for at intervenere både som terapeut og supervisor og som leder eller gruppemedlem.

Uden disse færdigheder er du i større fare for selv at blive fanget i processerne uden at opdage, hvad der sker. Du kan miste overblik, tage udgangspunkt i mangelfuld forståelse for hvad der er på færde i gruppen, du kan uden at ville det blive optaget af dine egen position i stedet for af gruppens fælles opgave og det enkelte gruppemedlems tarv. Din evne til at indtage en terapeutisk eller ledelsesmæssig position i gruppen svækkes.

De psykoterapeutiske uddannelser er modulopbygget over fire år, hvert år kan tages selvstændigt.

Modul 1 Grunduddannelse i gruppedynamik

Modul 2 Uddannelse til psykodynamisk gruppeterapeut

Modul 3 Uddannelse til gruppeterapeut på specialistniveau

Modul 4 Uddannelse til gruppeanalytiker på internationalt niveau

Modul 1 udgør et timetal, der kvalificerer til godkendelse af anden teoretisk retning af specialistuddannelse i psykoterapi for psykologer.

Modul 1 og 2 udgør tilsammen et timetal, der kvalificerer til godkendelse af hovedretning af specialistuddannelse i psykoterapi for psykologer og psykiatere.

Alle fire moduler udgør tilsammen diplomuddannelse som gruppeanalytiker.

Kandidater til uddannelsen, som har et dokumenteret kendskab til psykodynamisk/psykoanalytisk teori og praksis, kan søge optagelse på Modul 2.

Uddannelsen er godkendt som led i specialistuddannelsen i psykoterapi af Dansk Psykolog Forening, Dansk Psykiatrisk Selskab og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab.

Teori og supervision omfatter 17 hele dage fordelt på seks blokke i 2021. Egenterapi tilbydes i privat gruppeanalytisk gruppe ugentlig. Det årlige timetal er for teori 47 timer (56 sessioner), supervision 54 timer (68 sessioner) og egenterapi udgør minimum 52,5 timer årligt.

Ansøgning senest 15. november 2020. Skema kan hentes på www.iga-kbh.dk

Holdstart 21. januar 2021.

Pris: Kr. 32.500 årligt for teori og supervision og der skal påregnes mellem 15.000-18.000 kr. årligt til obligatorisk egenterapi i gruppe. Prisen er inklusiv forplejning.

For yderligere oplysninger kontakt uddannelsesledelsen: Hanne Larsson, 6130 7637, psykolog@hannelarsson.dk, eller Lars Bo Jørgensen, 2366 2390, lars@psyc.dk

www.iga-kbh.dk

FORÅRETS NYHEDER

Pålidelig og hurtig screening af spæd- og småbørn med dansk udgave af ASQ®:SE-2

Læs mere og se priser på dpf.dk.

ASQ®:SE-2 er den anden og reviderede udgave af det internationalt anerkendte spørgeskemasystem til vurdering af den sociale og følelsesmæssige udvikling hos børn i alderen 1 måned til og med 6 år.

ASQ®:SE-2 er en pålidelig og hurtig måde at screene for eventuelle forsinkelser i spædbarnets og det mindre barns socio-emotionelle udvikling i de første kritiske år af barnets liv.

ASQ®:SE-2 er naturlig at anvende på børn, der er i risikogruppen for udviklingsmæssige forstyrrelser eller forsinkelser, fx grundet sygdom, lav fødselsvægt eller som resultat af miljømæssige faktorer, men kan også anvendes i den rutinemæssige undersøgelse af børns generelle trivsel og udvikling.

Det er også oplagt at anvende ASQ®:SE-2 i større screeningsundersøgelser og som led i forskning.

Materialet består af 9 spørgeskemaer gående fra 2 måneder til 60 måneder, og indeholder spørgsmål om: Selvregulering, indvilligelse, tilpasningsevne, autonomi, affekt, social kommunikation og interaktion med andre. Spørgeskemaet udfyldes af en forælder eller omsorgsperson med et dybdegående kendskab til barnet og opgøres af en fagperson.

NYHED

ASQ®:SE-2 ONLINE

Her besvares og scores testen online, og resultatet præsenteres i printervenligt format.

Nye bøger i KORT & GODT-SERIEN

Af Sophie Merrild Juul,
Sebastian Simonsen og
Sigmund Karterud

Af Barbara Hoff Esbjørn og
Sonja Breinholst

Af Morten Saxtorff Andreassen
og Trine Bjerremand Caspersen

Af Nina Lidal-Schrøder

Af Birgitte Hartvig Schousboe,
Loa Clausen, René Klinkby
Støving og Lene Kiib Hecht